

4

1773, 26

14

M. IOANNIS GEORGII ZENKER

DE

PRINCIPALI BVGGRAVIORVM

NORIMBERGENSIVM

DIGNITATE

EORVMQVE

TERRITORIO

ANTE RVDOLPHINAM INVESTITVRAM

DE ANNO MCCLXXIII

COMMENTATIO SECVNDA.

P. 103

ERLANGAE

APVD IOANNEM IACOBVM PALM. MDCCCXXXIV.

M. IOANNIS GEORGI ZENNER

DE

PRINCIPALI BURGAVARUM

NORIMBERGENSIVM

DIGNITATE

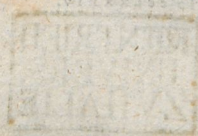
PORVMVS

TERRITORIO

ANTE RVDOLPHINAM INVESTITVRAM

DE ANNO MDCCLXXII

COMMENTARIO SECVNDA

MEMORIA VIRIS

NATALIVM HONORVM MVNERVM DIGNITATVM

IMMENSE MAXIME CONSPICVIS

QVIBVS CVRA, PARTIM VNIVERSITATIS FRIDERICO - ALEXANDRI-
NAE, PARTIM ILLVSTRIS GYMNASII CAROLO - ALEXANDRINI,
QVOD ONOLDI FLORET, DEMANDATA EST

FRIDERICO CAROLO
L. B. DE SECKENDORFF

CASIMIRO CHRISTOPHORO
SCHMIDEL

IOANNI FRIDERICO LOESCH
CHRISTOPH. FERDINANDO
HAENLEIN

IOANNI PETRO VZ

IOAN. ZACHAR. LEONHARDO
IVNCKHEIM

IOANNI IACOBO RABE

MAECENATIBVS ATQVE PATRONIS

OMNI PIETATIS CVLTV PROSEQVENDIS

ALTERAM HANC DISPVTATIONEM

CVM TESTIFICATIONE PII GRATIQVE ANIMI

FRIDERICO CAROLO
L. B. DE SECKENDORFF

CASIMIRO CHRISTOPHORO
SCHMIDEL

IOANNI FRIDERICO LOESCH
CHRISTOPH. FERDINANDO
HAENELIN

IOANNI PETRO VZ
IOAN. ZACHAR. LEONHARDO
IVACKHEIM

CVLTOR OBSERVANTISSIMVS

M. IOANNES GEORGIVS ZENKER,

ONOLDINVS.

S. VIII.

Auctoris distinctio inter patrimonialia Burggravorum bona atque Burggraviatum ipsum examinatur.

Promissis, ante quosdam menses datis, stare atque telam, quam incepi, si minus pertexere at saltem continuare, officii ratio nec non fides exigunt. Quum enim in prima Dissertationis sectione cl. auctoris Norimbergensis lemmata de Burggraviis in genere deque variis Burggravorum generibus modeste, ni fallor, sub examen vocarem, subitici in opere coepto apud paragraphum laudatae pertractationis nonum, qui ea nos in medium proferre iubet, quae speciatim ad originarium Burggraviatum Norici statum, seu potius ad conditionem illius ante et post Rudolphinam investituram de anno 1273, spectant quaeque scopo, Dissertationi proposito, propius accedunt. Verba laudati paragraphi nimirum eo redeunt, ut Auctor personalem Burggravorum dignitatem, (principalis sit nec ne, hoc ei perinde est,) de principali a Burggraviatu pendente ingeniose magis quam vere discernat, atque inter Burggraviatum et patrimonialia Burggravorum bona sollicitè distinguens, contendat, omnia, quae de Principali Burggraviatum

F

rum

rum dignitate ante et post Rudolphinam illam Inuestituram dici possent, ad bona ipsorum patrimonialia neutiquam vero ad Burggrauiatum ipsum quadrare. Palam quidem auctor confirmat, se longe abesse, vt splendorem Serenissimae domus Brandenburgicae obscuret, vel merita ipsius in Caesarem atque Imperium in dubium vocet, discrimini tamen modo laudato, a Scriptoribus Brandenburgicis, prouti cl. Aduersarius autumat, non rite obseruato, sed potius data opera neglecto, tantum roboris tribuit, vt sibi persuadeat, per illud omnia esse expedita sententiamque ab ipso ventilatam cum dignitate Burggrauiorum Norimbergensium bene constare. Et ego, si opus esset, pro captatione beneuolentiae, prouti aiunt, multa in medium proferre possem, quae reuerentiam meam, statui Imperii, et sic quoque inclytae Ciuitati Norimbergensi, debitam, prae se ferunt, nisi animum sincerum atque ab omni acerbitate profecto alienum, iamiam in antecedentibus declarassem, atque vltiores, ad hanc rem prorsus nil facientes, verborum ambages superfluas putarem. Quod attinet igitur ad discrimen inter Burggrauiatum atque bona Burggrauiorum patrimonialia, lubens fateor, hanc distinctionem multam prae se ferre veritatis speciem eamque ita esse comparatam vt facile possit per illam in deuia prolabi is, qui, interiora veterum historiarum monumenta non penetrans, in superficiei commoratur, minime gentium vero is, qui praefidiis diplomaticis instructus contentionem illam celebrem de superioritate territoriali cum Noricis 1526. initam et pro Serenissima domo Brandenburgica in Imperiali Camera 1583 et 1587. decisam, perscrutari non auersatur. Speciosum argumentum nec heri aut nudius tertius inuentum nec primum ab auctore, quocum mihi res est, in lucem est editum. Iam alii Scriptores Norimbergenses auctori in hac distinctione praeiuerunt. In primis Roederus, tres infeudationis litteras de annis 1273. 81. et 1300, quas primas nuncupare non dubitauit, enodans, in annotatione ad verba

ba laudatorum diplomatum *cum reliquis feudis* p. 34. hanc distinctionem vrgere idque lectoribus inculcare voluit, sub reliquis feudis bona familiae splendidissimae Zolleranae haereditaria, a Burggraviatu ipso multum separata, esse intelligenda. Mirifice itaque sibi placet ROEDERVS in eo, quod auctor plus vna vice in tractatione obiter delibavit et §. 16. expressis verbis iterum ob oculos posuit, praerogativas quippe, quoad bona patrimonialia Burggravis adhaerentes, ad Burggraviatum ipsum non esse trahendas. Quam antiqua sit haec cantilena, tam saepe a Norimbergensibus decantata, vel ex actis iudicialibus patet, quae in peruulgato illo territoriali processu, coram Camera Imperiali, ab vtraque parte fuerunt ventilata atque recentiori aevo publici iuris facta. Iam tum Marchioni, qui, actoris partes agens ad colorandos (vt cum Iureconsultis loquar) actus possessorios, Burggraviatus Norici titulum cum iuribus, honoribus et pertinentiis ab Imperatoribus in feudum sibi et maioribus concessum et iam inde ab anno 1273. *confirmatum* allegauerat, a Norimbergensibus Reis exceptio fuit opposita, particulariter, non iure Burggraviatus, pleraque fuisse acquisita. At enim vero quam leuioris momenti haec exceptio in reuisorio 1587. fuerit reperta, exitus causae illiusque decisio, firmissimis atque in vtramque partem bene pensitatis rationibus suffulta *cc*), vnumquemque doce-

F 2

cc) Quilibet intelligit me non iniuria carpere Noricos Scriptores, in primis Fenerlinum in *Disf. cit.* p. 64. qui abutitur Gylmanni loco et praesidium malae causae in eo quaerit, quod non omnes summi tribunalis assessores quasi per inspirationem, vti Canonistae aiunt, sed sententiam

plures dixissent, quemadmodum in quolibet collegio iura publica quae salus fieri volunt. Sic sane omnem rem iudicatam spernere licebit. Certe non legerunt, qui ita summi tribunalis sententias arguere non verentur, sententiam, in causa pacis publicae rite observandae vulgo *die Ausrufung des Fried.*

re possunt. Vnice itaque ad rem iudicatam prouocare atque tali modo distinctionem, ab auctore prolatam, a limine repellere possem. Ne vero reprehensioni sim obnoxius, meo dum Gordium magis difsecasse quam soluisse meque patroam causae agere, vbi historici partes mihi sint suscipiendae, meum est, rem altius repetere atque ostendere, qua ratione bona, diuerso titulo a Burggrauis adquisita, cum Burggraviatu ipso fuerint coniuncta, Negari nullo modo potest, Burggrauis Norimbergenses ex gente Zollerana, iam ante Inuestituram Rudolphinam de anno 1273, variis sub titulis plura bona sibi comparasse iisque suo iure praefuisse. Quis nescit prouidam ipsorum in posteros curam? Quis ignorat admirandam eorum frugalitatem, quae ex tota rerum ab ipsis gestarum serie elucet, quaeque sibi ipsis atque successoribus tam proficua fuit, vt hi ad maximum fastigium, quid quod ad regiam eueherentur dignitatem! Nimia illa Burggrauii Conradi, cui a clero, possessionibus principum inhiante, cognomen PII, pro ratione illius temporis, inditum est, erga Eystettenses aeque ac Bambergenses liberalitas nos conuincit, quam ampla fuerint Burggrauiorum N. bona patrimonialia, quamque late se extenderit comitatus ille Abenbergensis! Quod si coniecturam, sane non spernendam, in medium proferre liceat, Comites Zollerani insignibus possessionibus, in tractu Franconico sitis, praediti fuerunt antequam ad Burggrauialem dignitatem ascenderent. Tales itaque fuerunt, quales eos decet, qui ad Burggraviatum ipsum, iam tum splendidum, prae aliis aspirare vellent. Copiosior forem, si omnia merita

Fried. Gebots bei den Hochzeiten auf dem Mühlhof betreffend; vid. Hochf. Brand. Species facti mit beigefügten Nürnbergischen Anmerkungen die Ausrufung, cet. fol.

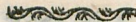
1735: pronuntiatam, in qua quidem Brandenburgici Scriptores de modestia grauiter admonentur. Quid enim immodestius ista Norimbergensium cauillatione?

merita veterum Burggravorum in Caesarem atque totum Imperium S. R. G. in praefentiarum enumerare vellem. Quilibet historiae patriae non ignarus intelligere potest, quae Burggravi rebus praeclare gestis promeruerunt. Quorum meritorum catalogum iam PIETSCHIVS in Dissert. de meritis domus Brandenburgicae in Imperium etc. nec non B. REINHARDVS noster in oratione: de Ser. Gentis Brandenburg. erga domum Austriacam meritis etc. confecerunt, iidemque spicilegium quoddam admittunt. Merita itaque in causa fuerunt, cur Burggravis nostris, tam multa bona, ex speciali Imperatorum et eorum gratia, qui ad dignitatem Imperialem aspirarunt, singularibus infeudationis litteris, praeter Burggraviatum, essent collata. Ut tantum intra limites sicque ante Rudolphinam Inuestituram de ao. 1273. me contineam, exemplo nobis esse possunt *Crusia*, Friderico III. Burggravo 1251 ab Imp. Conrado IV, cum omnibus suis pertinentiis in rectum feodum concessa; item, ut de aliis taceam, advocatia in *Steina*, (hodie Moenchsteinach nuncupatum) quae Conradinus titulo feudali eidem Burggravo Friderico 1265. contulit. Plerumque felices in matrimoniis ineundis et hac ratione, felices Austriae instar, praedia praestantissima sibi pararunt Burggravi nec non hereditatibus luculentis, in primis Meranica illa, quae iam 1248. sicque quindecim annis ante primam Rudolphi inuestituram Burggravis obuenit, permagnos acquisiverunt fundos. Ne vero, totus in enumerandis titulis gratuitis, onerosos silentio praetermittam, et emtiones Burggravorum addere placeat. Coemerunt enim aliorum bona, quae comitum v. g. de Hohenlohe, de Truhendingen e. s. p. vel saltem potentiorum dynstarum, superioritati territoriali fuerunt subiecta. Tunc, prouti neminem fugit, et territoria quibus superioritas territorialis inhaerebat, in Burggravios ipsos cum omni iure annexo transibant. Coemerunt et alia, quae iam de territorio erant, a nobilibus, ordini ingenuorum, adeoque priuatorum hominum accensendis. Tunc cum dominio di-

recto, quo iam fruebantur, vtile coniunxerunt. Quae cum ita sint, facile quidem Noricis largiri possumus, bona Burggrauiorum patrimonialia magni fuisse momenti. At si vero conantur, omnia bona, Burggrauis subiecta, a Burggrauiatu seiungere, sicque Burggrauiatum ipsum ad exilem statum, quid quod ad simplex officium iudiciale, seu potius, prouti auctor innuit, oeconomicum redigere, tunc sineceros rerum censores secum consentientes non habebunt. Liceat mihi ex concessis concludere eaque, quae et ab auctore adoptata sunt, contra eundem retorquere. Quod si Burggrauiorum bona patrimonialia, sicuti auctor statuit, tanti fuerunt momenti, vt territorium iuraque territorio annexa illis denegare non valeat, numne credendum est, prouinciarum moderatoribus, tam late tantaque auctoritate dominantibus, officium fuisse delatum, quod ieiunam auctoris descriptionem admittat? Credat Iudaeus Apella! Granarii cura, opificum inspectio, ponderis atque mensurae moderamen, hominibus vilioris quidem conditionis concedi solent, repugnant vero eiusmodi occupationes latifundiorum dominis, quibus splendidiora sane iura, ex possessionibus istis profuentia, sunt concedenda. Quod si et hoc auctori tribuamus, exercitum vilioris cuiusdam officii cum dignitate, caeteroquin splendida, pari passu ambulare posse illique nihil inesse, quod huic repugnet, conuenientius tamen fuisset, vt Burggrauii, Burggrauiatu titulo, meri tantum officii rationem denotante, post habito, a patrimonialibus bonis nomen retinuissent. At non fecerunt, eoque fatis luculenter demonstrarunt, se habere Burggrauiatum Noricum, Imperii feudum, cum titulo atque nomine principatus. Iam itaque de temporibus ante Rudolphinam illam Inuestituram valet, quod grauissimi Camerae Imperialis reuifores de subsequenti tempore praegnanter admodum enuntiarunt, Burggrauios quippe Norimbergenses in numero illustrium principum fuisse habitos honoresque suos, *non tantum ratione personalis dignitatis, sed etiam ratione ipsius Burggrauiatu*

grauiatu fuisse adsecutos. Quodsi res aliter se haberet, cur, quaeso, bona particulariter, non iure Burggrauiatu (vt exceptionum Noricarum verbis utar) acquisita mox deprehendamas cum Burggrauiatu ipso coniuncta atque inuestituris Caesareis, de Burggrauiatu confectis, earumque confirmationibus inserta? Acquisitiones *Crustae*, *aduocatae de Steina*, supra memoratae, nec non locus *Swant*, in vicinia nostra situs, illustria exempla hac de re nobis suppeditare possunt. Castrum *Creusen* atque *aduocata de Steina*, Burggrauii, singulari infeudationis titulo, sibi compararunt iam ante Rudolphinam Inuestituram de anno 1273; illud 1251, hanc vero 1267. Hoc vero non obstante, diploma Rudolphinum, de Burggrauiatu ipso, prouti et Norici statuunt, confectum, harum acquisitionum particularium mentionem facit atque expressis verbis castrum *Chrusen* atque *Aduocatae coenobii in Steina* iis annectit, quae de vniuersitate Burggrauiatu dependent. Deinde, oppidum *Swant*, de quo modo verba feci, in litteris feudalibus, a Ludouico Comite Palatino Rheni, tunc temporis Imperii vicario, Friderico Burggrauio de Burggrauiatu 1267. datis atque infra prolixius explanandis, disertis verbis exceptum reperimus. Diplomatis itaque verba: „*Oppido Swante dicto, cum suis pertinentiis excepto*„ satis superque indicant, hunc locum, quibusdam annis interiectis, singulari, nec Burggrauiatu iure, sub Burggrauiorum imperium ditionemque fuisse redactum. At enim vero idem locus in diplomate Rudolphino, de quo nobis sermo est, obuius, ibique villis *Werde* et *Buch* expressis verbis additus est. Desumpta sunt exempla, quibus multa alia, si opus esset addere possemus, ex diplomatis, in calce huius Diss. sub Lit. A. B. et C. hunc in finem adiectis, vt quisque (quod operae pretium est) ea inspicere eaque inuicem comparare possit. Accurata documentorum comparatio unumquemque conuincet, omnem ditionem Burggrauiorum vno complexu sub titulo Burggrauiatu comprehendi et bona Burggrauiorum patrimonialia, a Burggrauiatu

grauiatu ipso nec separata nec seiuncta; sed semper cum illo fuisse connexa. Quid (vt et de conditione Burggrauiatu post Rudolphinam Inuestituram exemplum proferam) quid, inquam, si Carolus IV. Imperator *in seinem Spruch und Leuterung* de ao. 1363. aperte declarauit, feuda, quae Burggrauii in Ducatu Austriae aliis concedere soleant, a solo Burggrauiatu pendere, his verbis: *solche Lehen, als sie von wegen des Burggrafen Amts zu Nürnberg leihen und von Alters geliebet haben* et rel. nonne potius ea, quae circa Norimbergam (vbi Burggrauiatu radices egit et vnde nomen accepit), tanquam a digniore sui parte acquisiuere, pertinentiae eiusdem sint? — Lubet eam cum lectore communicare sententiam, quam olim grauissimi Camerae Imperialis Reuifores, in supra laudata reuisione p. 12. hisce verbis declararunt: „Quod a Burggrauiatu dependeant praedicta „ feuda (particulares nimirum Burggrauiorum acquisitiones) „ probant verba inuestiturarum, *won der Herrschaft des Burg-* „ *grafthums*. Quae indicio sunt, Marchiones semper animo „ retinuisse *Burggrafthums Herrlichkeit* et iura in venditione „ ao. 1427. reseruata. Quod autem tam Imperator, quam „ alii status, quaedam etiam feuda in vrbe, et contouerso „ districtu, vassallis quibusdam concedant, particularem rationem habet. Supra dicta enim feuda ab vniuersitate „ Burggrauiatu dependent, quae facit, vt si quis, vel Imperatorem certa quaedam in hoc districtu sibi reseruasse, „ vel alios quoscunque quaedam in eodem districtu acquisuisse asserat, probare hoc necesse habeat, cum iam magis magisque pateat, haec verba *Burggrafthumb, Herrschaft zu Nürnberg*, item *Fürstenthumb Land und Leuth* cum effectu accipienda esse et ita territorium circa *Nürnberg* notare: non autem Principes, Comites, Barones seu dominos sine territorio. Quod et totius Germaniae notoria consuetudine probatur, vbi nullus talis reperitur princeps seu dominus, qui a loco aliquo denominationem accipiat, quem non possideat, vel olim possederit: siquidem deno- „ minatio

„minatio semper fieri debet a potiori seu digniori.“ Distinctio itaque ab auctore prolata, in se spectata, argumentis nititur sane non spernendis. Conclusiones vero, quae Norici ex hac distinctione elicere student, rerum gestarum ferici nec non iuris publici praeceptis refragantur. Principi enim, qui titulo singulari bona, quibus publica inhaeret potestas, acquirit eaque cum territorio suo coniungit, omne iuris exercitium regulariter in illis competit, quod in territorio ipsum suum habet. Constat inter omnes et apud Reinkingk de Regim. sec. et eccles. L. I. Class. IV. C. 17. n. 60 sq. et ibid. n. 70. a Gadendamio p. 15. *dd*) laudatum, Landgravius Wilhelmus ipse testatur: Landgraviatum Hassiae ex bonis particularibus, fat multis, fuisse conflatum. Quis vero unquam ausus fuerit, principalem Landgraviorum dignitatem in dubium vocare? Tantum adest, ut iste Landgraviatus discerptus atque, ut ita dicam, in singula membra dilaceratus consideretur, ut potius exemplum territorii clausi nobis praebere possit. Cur vero id, quod in aliis deprehendimus principatibus, nostro sit denegandum? Prorsus non video! *ee*) At enim vero quantum satis est de bonis Burggraviorum patrimonialibus, cum ipso Burggraviatu coniungendis, cum auctore Norimbergensi disputavimus. Nisi me omnia fallunt, res a Noricis tali modo obumbrata est, ut nihil

dd) Is enim auctor, quondam huius deinde Kiloniensis antecessor, Dissertationis, acerbius quam aequius ab auctore nostro in nota prima §. 10. subiecta perstringitur. Quandoquidem illi viro non animus fuerat, totam hanc de Burggraviatu materiam larga manu tractare, sed per transennam tantum delibare.

ee) Cui doctrina de territorio clauso in territoriis Franconicis adeo portentosa videatur, is adaequat, quaeso, virum in historia patria publicoque iure nemini secundum Struivium in peruvulgata disquisitione, de iure territorii clausi in terris franconicis, Francofurti 1746. 4.

nihil aliud in ea remaneat., quam figmentum, primo obtu-
tu ingeniosum, ast, si recte perpendatur, ficulneum.

§. IX.

Quaestio historicis magis quam iuridicis rationibus excutienda.

Paragraphum auctoris IX. nondum relinquere possum, priusquam, circa refutationem illius occupatus, inquiram, vtrum controuersia, ab auctore de territorio B. N. resuscitata, iuribus hodiernis Brandenburgicis quidquam addat detrahatque, nec ne? Quae in fine §phi ab auctore allata sunt, ansam mihi praebuerunt, quaestionem mouendi, cuius solutionem eo magis necessariam esse duco, quum ex illa patebit, qua ratione tota controuersia sit consideranda? Auctor nimirum, adferens clausulam, vt sic dixerim, salutarem, eaque ab omni suspicionis macula se purgare studens, illorum opinionem in mente habuisse videtur, qui sibi persuadent, controuersiam ipsam iudicialiter nondum esse decisam definitamque. Quod auctor obscure tantum innuit, *Feuerlein* in supra laudata *Diss. de territorio Norico etc. sub praesidio b. Eisenharti Helmstadii 1773*, habita aperte declarauit atque strenue et nimia, ni fallor, fiducia contendit: hanc controuersiam litispendentiae iudiciali adhuc esse subiectam. Acta iudicialia ad quae, quasi ad lapidem Lydium atque ad veram hac de re diiudicandi normam, vnice prouocare possum, coniuncta cum voto ac relatione, a reuiforibus in camera imperiali 1587. facta, me aliter sentire iubent. Cui non vacat totam territorialis illius processus historiam ex actis voluminosis eruere atque genuinam huius causae imaginem ex illis sibi ipsi repraesentare, is epitomen succinctam adeat, qua ea, quae in actis iudicialibus dispersa sunt, distributione quadam sub vno aspectu ponuntur. Perill. *SCHNIZLEIN*, cui historiae Franconicae studium iuraque patria tantum debent, laudatam epitomen, seorsim non vbiq; obuam, *Selectis Norimbergensibus T. V. p. 234. inferi*

infern curauit atque, adiecta in singulos §§. diuisione, de illis bene promeruit, quibus genuina rei patriae cognitio curae cordique est. Nullas negabit, Sereniss. domum Brandenburgicam causae litigiosae victoriam, per sententiam a iudicio camerae imperialis ao. 1583. latam, in possessorio repertasse. Reuifores eandem 1587. tam clavis verbis confirmarunt, vt reis, in lite succumbentibus, praeter petitorium nil superesset. Et illud instituerunt, eius vero persecutionem a saeculis retro actis, nescio, an causae diffidentia, an alia ex ratione? dereliquerunt, vt omni iure meritoque praescriptionis exceptio illis opponi queat, siquidem litem, iam sopitam, denuo excitare vellent. Scio quidem atque perspectum habeo, Iuris Doctores in diuersas abire partes, si quaestio moueatur: an petitorio semel instituto, postea vero derelicto, praescriptionis exceptio obstat? Norimbergenses, in primis laudatus *Feuerlein* l. c. p. 60. auide eorum sententiam arripiunt, qui, disceptationem forensam in camera S. R. I. semel coeptam, praescriptioni non esse obnoxiam, statuunt. Prouocat quidem *Feuerlein* ad praxin cameralem atque ad eam probandam lectorem ad *Cramerii* Obseru. nec non ad *König de Königsthal* hac de re conscriptam dissertationem ablegat. At enim vero omnia, quae et camerale iudicii assessores de hac camerale obseruantia hinc inde statuere voluerunt, me nondum impediunt, quo minus *Feuerleini* aliorumque allatam sententiam, vtpote legibus expressis e diametro contrariam, pro minus accurata, ne dicam falsa, habeam. Miror quoque et nostris temporibus hanc de praescriptione litispendentiae sententiam, in alma Göttingensi Academia defensorem suum inuenisse (ff.). Leges enim Romanae, in primis illa vlt. C. de Praescriptio-

G 2

ne

ff) V. Schütte de praescriptione litispendentiae, tum generalitum in specie, quatenus in
 supremis Imperii tribunalibus vsu seruari potest, Gött. 1784.

ne XXX. et XL. annorum, alteri sententiae fauent atque difertis verbis actionem, vltra quadraginta annos protractam, irritam habent. Ius vero Romanum, in complexu ab Imperio est receptum et iudicium camerale, sine praeuio totius Imperii concluso, nec leges nouas condere, nec proprio ausu a semel receptis per obseruantiam aut praxin recedere potest. Nec iuris Brocardico, a Feuerleino citato, quod nimirum per litiscontestationem actio perpetuetur, eius sententiae probationis vis conciliari potest. Aliam enim actionis perpetuae significationem, in scholis *IClorum* nondum didici, quam eam, quod perpetuitas haecce spatium triginta vel quadraginta annorum denotet. Quae cum ita sint, Norimbergenses, animaduertentes forsitan per praescriptionis exceptionem vltiorem petitorii prosecutionem frustraneam fieri, aliam viam sunt ingressi et (sit venia verbis) per stratagema quoddam non tantum in bello sed quoque in rebus iuridicis valde, ast perperam, vsitatum, peritioribus vero neutiquam occultatum, causam, quam, secundum tenorem camerale sententiae, in complexu perfecti deberent, in singula capita difecarunt atque tali modo, veterem litispendentiam studio negligentes, litem in infinitum quasi protraxerunt. Semel iterumque systema illud de feruitutibus in territorio alieno praetendunt atque iuris publici praeccepta, quae per se spectata, firmis nituntur fundamentis, perperam huic controuersiae accommodant. Deinde omnes nervos intendunt, vt probent, cameralem sententiam ita esse interpretandam, vt quidem vi illius March. Brand. criminalis iurisdictio, minime vero superioritas territorialis, fuerit concessa. Cui tortuosae interpretationi iam singulare illud scriptum, ex parte Ser. domus Brandenburgicae 1738. in lucem emissum (gg), obuiam iuit. Atque Norim-

gg) cf. *Hochfürstl. Brand. kurz bisher von dem Rath zu Nürnberg und gründlicher Beweis, daß die gemachten Explicationes der beeden*

Norimbergensium annotationes, Brandenburgico scripto subiectae, non ita se habent, vt apertum cameralis sententiae sensum obfuscare nosque a recta interpretandi ratione, quae nullam vim verbis inferre patitur, declinare valeant. Taceo, vocabula iurisdictionis et meri mixtique imperii, illis temporibus, quibus lis mota fuit, teste Hertio Opusc: Vol. I. T. II., non solum inter priuscos Iureconsultos, sed etiam in veteribus chartis Imperialibus denotare superioritatem territorialem. Iterum ad acta iudicialia aequae ac ad supra laudatam reuiforum relationem, lectorem remittere possum. hh) Liceat mihi, vnum alterumue locum ex relatione memorata apponere, vt vnusquisque intelligat, Noricos sinistrae verborum interpretationi indulgere, si, disceptationem tantum ad iurisdictionem criminalem, nec ad territorium ipsum spectasse, sibi persuadent. Statim ab initio in relatione leguntur verba: „Marchio sibi vindicauit „ die *Fraisch bis an die Stadt Nürnberg*, vnde pluribus non „ est opus; cum vtrique se fundat in quasi possessione „ territorii etc. „ Et quum sermo est de celebri illa venditione 1427. celebrata, notanter p. 69. subiicitur: „conclu- „ siue:

G 3

den Cammergerichtlichen *Fraisch-
Vrteln* vnrichtig etc. *samt Nürn-
bergischen Anmerkungen* fol. 1738.

hh) cf. omnino *historisch und
rechtliche Beleuchtung der Knopfs-
schen Landcharte von Nürnberg
ausgefertigt von Brenno philo 1764.*
nec non *gründliche Anzeige wie
fälschlich, zum gesuchten Nachtheil
der Gerechtsame der Hochfürstli-
chen Häuser Brandenburg in Fran-
ken und zu vermeintlichen Gunsten
der Reichsstadt Nürnberg in dem,
im Jahr 1764, an diesem Ort her-*

*ausgekommenen 3. Landcharten die
desfaligen Gränzen bemerkt sind*
etc. 1766. fol. quorum auctorem
eruditissimum si ignoraremus, Holz-
schueriana Deductionum Biblio-
theca testatur virum Perill. SCHIZ-
LEINVM. Quibus scriptis fundi-
tus destruuntur ea, quae auctor
Noricus, aduersae causae patro-
nus, in calce opusculi ex ipsius
Brandenburgici defensoris positio-
nalibus sibi visus est posse in rem
suam vertere atque nimio pere-
gloriatu.

„sive apparet, quae vendita sunt in vtraque venditione,
 „ concernere iura particularia, pagos, bona et census in
 „ Burggraviatus territorio sitos: ipsum vero territorium ex-
 „ pressis iuribus superioritatis plenissime conservatum. „
 Quae cum ita sint, nemo inficias ibit, vocabula: *ius gladii*,
iurisdictio criminalis, *merum imperium*, promiscue pro iure su-
 perioritatis a reuiforibus fuisse usurpata. Lis itaque de ter-
 ritorio ipso in camera fuit decisa, non tantum de iuris-
 dictione criminali. Idem constat ex ipso libello a Marchio-
 nibus iudici oblato, qui principatum Burggraviatus eiusque
 iura atque regalia, satis aperte pro litis obiecto habet.
 Quid? quod et ipsi Norimbergenses, in reuiforii grauami-
 nibus, quae ad iurisdictionem criminalem seu territorium
 circa Norimbergam spectant, nec non in petitorii rubro,
 ea contentur, quae recentiori aeuo, speciosis quibusdam
 argumentis, negare student, fundamentam nimirum latae
 sententiae territorium ipsum fuisse. Quod nisi putassent,
 cur illis locis, quae in lite erant, quinquaginta alia super-
 addiderunt atque, de Nosocomii aedificiis, nouiter extra
 urbem exstructis, competentia quaeuis sibi reservantes, li-
 tem ipsam in totum Burggraviatus districtum territoriumque
 extenderunt? Ne diutius, quam par est, huic disceptatio-
 ni inhaeream, alia argumenta, quae pro territorio, a secu-
 lis inde cum Burggraviatu coniuncto eique per sententiam
 cameralem, non amplius labefactandam, addicto, militant,
 sunt reticenda. Quae nisi ob debitum breuitatis studium
 praetermittenda forent, in medium proferre possem trans-
 actionem illam Ludouici Palatini de anno 1453. atque de-
 cretum foederis Sueuici de anno 1507, quibus Norici, quod
 ad territorium attinet, intra muros atque urbis suae po-
 moeria sunt inclusi. Sicco tamen pede percelebrem illam
 Emtionem Venditionem praeterire nequeo, quam Frideri-
 cus VI. Burggravius atque primus ex gente Zollerana Ele-
 ctor Brandenburgicus, anno 1427. cum Ciuitate Norimber-
 gensi celebrauit. Iterum iterumque Norici hunc emtionis
 titulum

titulum producere solent atque, duplici E. V. instrumento exstante, tum ex emtione sylvarum, tum ex emtione castri, euincere volunt, sub verbis: „, doch in diesem Kauf nehmen wir aus vnd behalten vns vnserer Herrschaft, vnsern Erben vnd Nachkommen des Burggrafthums zu Nürnberg vnsern Wildbahn, vnser Geleite vswendig der Stadt vnd andere vnser Burggrafthums Herrlichkeit, Burggrauos in districtu Norico nullam sibi reseruasse superioritatem territorialem, atque vocabulum *Herrlichkeit* solummodo de regalibus nonnullis, Burggrauio reseruatis, esse intelligendum. Quae verborum explicationes, quas iamiam camerali illo Processu Norici iactarunt atque dubia, a Feuerleino iterum l. c. §. 11. recocta, prouti fere omnia alia dissentientis partis argumenta, actis iudicialibus insunt. Ast quam infelici successu a Norimbergensibus reis tum fuerint prolata, reuisorum verba, supra citata, demonstrant; quorum veritatem ex geminis E. V. instrumentis, a Sigismundo Imperatore confirmatis, perspicere possumus. Extant laudata instrumenta, quoad passus concernentes in Wagenfeilii opusculo, supra a me citato, p. 304. et totus illorum tenor beati Iungii comiciae Burggrauiae T. II. p. 152 sq. insertus est. Vnusquisque facili itaque negotio ea adire atque in primis ex documentis a Iungio p. 259 - 265 ii) laudatis discere potest, quid vocabula *Herrschaft* atque *Herrlichkeit*, in mediæ aevi diplomatibus, sibi habere velint. Sane vocabulum *Herrlichkeit*, quod in instrumento de venditione castri occurrit, tum temporis synonymum erat meri imperii (Halsgericht) prouti reuisores, ex ipsis attestationibus, in libro censuali Altdorsino de anno 1468. obuiis, perspectos se habuerunt.

ii) Quod attinet ad vocabulum *Herrschaft* apprime huc facit locus insignis ex Lege Imp. R. nempe l. de anno 1548. Tit. vom

Zutrinken ap. eundem Iungium l. c. In ihren Fürstenthumen, Herrschaften, Landen, Gebieten etc.

buerunt. At modo diximus, merum imperium seu iurisdictionem criminalem veteribus territorialem superioritatem denotare. Quis itaque dubitet, tritissimam vernaculae vocem *Herrlichkeit* eandem significationem prae se ferre, quam superioritatis territorialis vox, recens inuenta, sortita est, atque vocabulum *Herrlichkeit* eadem iura eminentiora designare, quae superioritati territoriali tribuere solemus. Accedit et hoc, cui insigne pondus addit Canon ille Ictorum verissimus: exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. Burggrauorum itaque feuda, ius conducendi, bannumque ferinum in E. V. instrumeto, tamquam indiuidua territorii iura, tamquam (vt cum reuiforibus loquar) territorii Burggrauatus pertinentiae, sunt excepta. Ex quibus, nec non ex Burggrauorum dominio totius miliaris circa Fürth, per Conradi Pii donationes atque per iudicii duellici dispositiones luculenter probato, aperte sequitur, sub Clausula Instrumenti reseruatoria superioritatem altumque dominium contineri *kk*). Quod si itaque Emioni Venditioni nil inest, quo Norici Noricum territorium circa urbem probare possint, nec ipsos iuuabit in territorialibus iuribus, quae in praefecturis, ab urbe remotis, exercent, praesidium quaerere atque exinde, contra Burggrauorum territorium, argumenta struere. Praefecturas istas in bello Bauarico occuparunt atque ius auctorum suorum, Palatinorum quippe, consecuti, longe alium atque ab hoc multum diuersum titulum praetendere possunt. Sed quorsum haec omnia? eo redeunt, vt quisque possit videre, certamen cum aduersario initum, quomodocunque exitus illius se habeat, iuribus Brandenburgicis nil fore additurum nilque ipsis derogaturum. Habuerintne Burggrauii ante Rudolph. Invest. Burggrauatus territorium nec ne, quid inde? Reuera habent. Summum imperii tribunal territorium, et quoad Burggraua-

kk) Relatio et Votum p. 70.

grauitatum, his adiudicauit eiusque conclusum, quod iam iam in rem transit iudicatum, nullisque dubiis adhuc obnoxium est, vteriores hac de re disceptationes forenses non permittit. Ast permittit sane argumenta, quae, ex antiquioris historiae cum praesidiis diplomaticis coniuncto studio, deprompta, cameralem sententiam illustrare eiusque indubitatae veritatem firmitus adhuc confirmare possunt, quaeque nunc quaestio, conflictui nostro proposita atque ab auctore adu. pertractationis §. 10. sq. vltius excussa, afferre iubet.

§. X.

Rudolphina nostra Inuestitura non est omnium prima.

Rem ipsam aggreditur auctor statimque ab initio diploma Rudolphinum de anno 1273. profert atque, potiora infeudationis capita, diplomati inserta, sigillatim enumerans, altera pertractationis sectione, confidenter admodum, ne dicam temerarie, contendit: hanc infeudationem familiae Zolleranae concessam, omnium esse primam, quae diplomate probari possit. Quodsi vnquam auctoris curam atque accuratum, in eruendis diplomatibus perquam necessarium, studium desiderassem, certe in hoc desiderarem, quod tam nimia sui confidentia haec enuntiare non dubitauerit. Pro-uocat quidem auctor, in nota prima §. 11. subiecta, ad propriam procuratoris Brandenburgensis confessionem, in Nofocomii causa Art. superaddit. 74. prolatam, quae sic se habet, vt procurator de *prima* Rudolphi Imperatoris infeudatione verba faciat. At enim vero quis solers rerum Brandenburgicarum indagator ignorat, duas infeudationis litteras, diuerso tempore diuersisque locis datas, ab Imperatore Rudolpho Friderico Burggrauiou fuisse traditas? Vna 1273. Aquisgrani, altera vero, quae ob bullam auream diplomati appensam, sub nomine *Aureae Bullae* venire solet, Gemundiae 1281. Ad hanc alteram procurator Branden-

burgensis respexit, dum eam de anno 1273. primam Rudolphi inuestituram nominauit. Omnium primam illam nuncupare profecto procuratori in animo esse non potuit. Inuestiturae litterae a Ludouico, comite Palatino super Burggrauatu ao. 1267. Cadolzburgi Friderico III. Burggrauio concessae, nec non Conradini, Regis Siciliae, Ducisque Suediae infeudationis litterae iidem Burggrauio eodem loco eodemque anno datae, id sane prohibent; atque ea, quae mox sunt dicenda, vltius declarabunt, primam auctoris thesin, cui omnia alia pertractationis argumenta innituntur, a vero esse alienam. Profecto, centum annorum spatium et quod excurrit, iam erat praeterlapsum, ex quo comites Zollerani Burggrauiatum, qua feudum imperii, iure hereditario tenebant, antequam a Rudolpho I. cum illo inuestiti essent. Diploma itaque Rudolphinum veram feudi renouationem continet. Nulla noua aut prius inaudita Burggrauiatu concessio; sed tantum prioris confirmatio ex illo cognoscitur. Quam nisi ponamus, cur, quaeso, in diplomate Rudolphino de anno 1273. in illo de anno 1281. atque in Albertino de anno 1300. verba leguntur: „cum reliquis feudis, quae idem et sui progenitores a nostris antecessoribus ante habuisse dignoscuntur. Cum aliis feudis, quae praedictus Burggrauus et sui progenitores ab inclytae recordationis imperatoribus et regibus, nostris praedecefforibus, feudali titulo tenuerunt et habuerunt. Cum reliquis feudis quae idem et sui progenitores a nostris antecessoribus habuisse dignoscuntur. Quodsi quis quaeratur, quanam prima Burggrauiatu fuerit inuestitura? Respondemus, non opus esse ad probandam inuestituram ad litteras prouocare, vtpote temporibus ante Henric. IV. Imp. teste BOEHMERO pr. iur. feud. §. 114. rariores vel plane nullas. Addatur PÜTTMANN in obseru. iuris feud. p. 113. Ne quis itaque credat, Burggrauiatum aliquid detrimenti capere ex defectu talium chartarum, succurrit exemplum ducatus Holfatiac. Extra omnem dubitationis aleam positum est, hunc

hunc ducatum tempore Frid. I. fuisse feudum Imperii. Hoc vero non obstante, antiquiores infeudationis litteras Holfatia producere non valet, illis, quas Carolus IV. Imperat. concesserat. Quo magis haec omnia intelligantur, eundem auctoris ordinem seruare non possumus. Priusquam enim nos ad Rudolphini diplomatis explicationem adingamus, alia sunt praemittenda, quae genuina laudati diplomatis illustratio requirit, quaeque sinceram illius enodationem magno opere facilitant. Quae in prima Diss. sectione §. V. de antiquitate Ciuitatis Norimbergensis protuli, nunc quoque disquisitionem de origine Burggrauatus Norimbergensis postulant; et quum iam §. VII. potiora momenta de Burggrauibus in genere, in lucem edidi atque conspectum, naturalis rerum series ad ea nos ducit, quae in specie de conditione Burggrauorum Norimbergensium deque rebus gestis illorum ante Rudolph. Inuest. haecce in materia sunt dicenda. Habes igitur, mi lector, quae mihi haecce in Diss. proposui. Ipsam Rudolphini diplomatis discussionem atque lemmatum, quae auctor inde traxit, vltiorem explorationem, sectioni Diss. III. reseruo. Diu mecum reputans, an in hac via insistam, seu, propositi rationem derelinquens, breuiorem in refutando eligam, nihil inueni, quod me a proposito, semel coepto, abducat. Quodsi quis me nimiae verborum vitii accuset, is perpendat, quae so, seriem rerum non interruptam, primam interpretationis esse regulam, atque ea, quae sequuntur, optimam consequi illustrationem ex antecedentibus.

§. XI.

Auctorum quorundam sententiae de ortu Burggrauorum N.

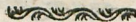
Quod attinet igitur ad Burggrauatus Norici originem, omnes, qui haecce in re declaranda occupati fuerunt, argumentum nodosum spinosumque multisque difficultatibus obnoxium, experti sunt. Nullus itaque credat, me valere,

hanc materiam exhaurire vel perfectam atque omnibus numeris absolutam expositionem sistere. Mitto quae de antiquis Burggraviatus Norici populis Harudis, Sedusis, Hermunduris e. s. p. mitto, quae de veteris Nordgouiae in diuersos pagos *ll*) diuisione deque statu illius, sub Merouingicorum atque Carolidarum Imperio, tradi possent. Selecta tantum capita ex veteri Burggrauorum historia depromere, eamque, quatenus Rudolphini diplomatis enodationi inferuiunt, vsque ad Rudolphi II tempora continuare, fert animus. Ante omnia notari meretur, quam plures, de ortu Burggrauorum Norimbergensium, scriptores, in eo consentire, quod sub Conrado Imperatore Burggraviatus noster sit conditus. Quisnam vero ille Conradus fuerit, sub cuius Regimine primi Burggrauii Norimbergae constituti dicuntur, intra Haicos muros certatur ac extra. Quotquot Conradi Imperii Germanici habenas moderati sunt, tot diuersas deprehendimus historicorum opiniones. LEVTINGERVS ille, de historia Brandenburgica meritissimus, censet, sub Conrado I. Imperatore, anno 911. Burggraviatum Norimbergensem coepisse. PACHELBI de GEHAG vero, consiliarius quondam aulae Onoldinae intimus et in conscribendis de re vectigali deductionibus scriptor solertissimus, statuit, Burggraviatum Norimbergensem ab et sub Conrado Salico electoralia iura obtinuisse. Prior, LEVTINGERVS quippe, errat in designatione anni 911, quum Conradus I. demum anno subsequenti 912. ad Imperii fasces admoebatur, et PACHELBIVS rem sane nimium exaggerauit, dum iam sub Conradi Salici tempore, de iuribus loquitur electoralibus. At enim vero, si sollicite, prouti par est, inter simplices atque Imperii Burggrauios

ll) Vtinam exemplum, quod str. At non semper licet adire praeiuit vir summus Strebellus, Corinthum. Rari quippe Besselij, in pago Rangone enodando mult. Hahnii, Gerberti, adde etiam Rati sequerentur, vid. Franc. illu. bii, Stieberi Spießique.

uios distinguamus, sententiis modo allatis aliquid veri inesse, non est quod negemus. Reuera opinio, iam Conradi I. temporibus Burggrauios, non statim quidem Imperatorios, ast Burggrauios tamen arci Norimbergensi praefuisse, veteris Castrii illius conditioni, mox enarrandae, non adeo repugnat, prouti STÜBNERO in Diss. de Burggrauiatu Norimbergensi, supra laudata, videbatur. Nec ipsius Stübneri, eheu nimis mature patriis rebus erepti, sententiam de ortu Burggrauiorum Norimbergensium tacebo. Is sibi persuasum habet, ne quidem sub successoribus Conradi Salici, Henricis III, IV, V, Lotharione ortum esse Burggrauiatum, sed (quae sententia et Falckensteinio arridet) sub Conrado Sueuo, vrbis Norimbergae restauratore vel potius conditore, primos extitisse Burggrauios. Euincere conatur Stübnerus Castellani officium, vtpote ambulatorium i. e. ad vitam tantum concessum atque a ciuitatis magistratu dependens, multum fuisse diuersum ab illo Burggrauii, recentiori aeque ac splendori. Quibus praestructis, pergit: Godofredum ex gente Zollerana, quem usque ad annum 1146. in Castro Norico Castellani munere functum perhibet, post dictum annum ab ipso Imperatore tali modo constitutum fuisse Burggrauium, vt dignitas, hereditario iure, in eius successores transfret. Primo obtuitu et ego non multum absui, quin huic Stübneri sententiae, ingeniosae sane, adstipularer. At enim vero, quo longius eam pensitavi, eo magis perspexi, illam cum fide documentorum non esse conciliandam. Diplomata enim, in quibus rei cardo vertitur, verum discrimen, quod iam tunc temporis inter Castellanium atque Burggrauium intercessisset, non admittunt. Constat hoc ex diplomate Fridericiano, quod de anno 1160. exaratum reperimus, quodque post Auentinum B. IVNGIVS in Com. Burg. T. I. p. 113. excitauit. Quo in diplomate Conradus de Dornberg inter testes conspicitur subscriptus atque nomine Castellani de Nürnberg insignitus. Quo vero pacto anno 1160. Conradus Castellanus dici potuisset, si recta se haberet.

ret Stübneri sententia, quod nimirum iam 1146. Godofredus ille, viliori Castellani munere dimisso, ad nobilium illud Burggrauum fuisset prouectus? Accedit et hoc, in diplomatibus, quae auctor Singul. Norimberg. p. 401. atque ex illo personatus Io. ab Indagine l. c. p. 301. memorant, eundem Godofredum 1138. Castellatum de Neroberga, 1139. Aduocatatum de Norimberg et subsequenter annis 1140 — 1145. modo Praefectum, modo Castellatum de Nuremberg fuisse nuncupatum. Quum vero, prouti supra p. 27. demonstrauius, certo sit certius, et Aduocati et Praefecti nomina Imperatorum quoque Burggrauum denotare, quid impedit, quo minus idem de vocabulo Castellani statuamus? In primis quum et anno 1184. Conradus, in Diplomate, ap. GLAFEI Anecdotorum p. 160 et 151. sub Castellani nomine occurrit. Quae cum ita sint, absit, ut in Stübnerii sententiam, ingeniosam quidem, aut praesidiis diplomaticis non suffultam, pedibus eam, ut potius sententiam Mathaei, Loeberi, S. R. Oetteri aliorumque album adiciam calculum, qui, Castellani vocabulum simpliciter vocabulo Burggrauum aequipollere, volunt. Ne vero, in discutendis aliorum, de origine Burggrauatus Norici, opinionibus, iusto diutius, iis inhaeream, quae mihi a vero abhorreere videntur, proferam aliam, quae magis placet, quaeque veritati propius accedere nos finit. Est illa, quam iam tunc in historico Patriae studio ex primis plagellis Compendii b. REINHARDI praceptoris mei grata mente semper recoleudi, legere possunt, quamque nunc vterius stabilire volumus ex eruditissimo Ill. PFEFFELII periculo, quod T. I. Commentationum Academiae Bauaricae de anno 1763. insertum est atque veterum Nordgouiae Marchionum, ex gente Babenbergensi atque Vohburgensi, historiam solide explicat. Omnia eo redeunt, ut Burggrauos, simplices castri cuiusdam praefides, ab Imperatoris Burggrauis, in prima Diss. parte p. 32. accurate, ni fallor, descriptis, sollicite discernamus. Quum omnes nobiliores dignitates, in rerum natura

natura obuia, suos habeant ortus, procul dubio et Burggrauii Norimbergenses praefecti erant, aliorum potestati subiecti, diuque Castrum tantum Norimbergensis curam gesserunt, priusquam sub nomine Imperatorum Burggrauiorum innotuerunt. Quem non latet, quid splendida Burggrauatus Imperialis dignitas, supra descripta, sibi velit, is facile nobis concedet, Burggrauios Norimbergenses, altiorem hunc dignitatis gradum, non vno eodemque tempore fuisse consecutos. Qui secus statuit, quique ea, quae sensim pedetentimque sunt enata, ex machina quasi proflire iubet, is frustra iactabit, se a partium studio esse alienum. Patriae splendori profecto nil addimus, dum, vano eius amore abrepti, a historica veritate recedimus; atque bona Patriae causa non eget, ut male eam defendamus. Quo magis haec nostra de origine Burggrauatus Norici deque incrementis illius sententia perspiciatur, necessitas vrget, ut quaedam praeliminaria de antiquo Castrum Norimbergensis statu differamus. Consideremus itaque §. sequenti veterem castrum illius conditionem seu, quod perinde est, ad illa tempora respiciamus, quibus Burggrauiorum potestas finibus adhuc exiguus cohibebatur.

§. XII.

Prisca Castrum Norici Imperialis conditio.

Quod attinet ad exstructionem Castrum Norici, iam supra §. V. de antiquitate et libertate ciuitatis Norimbergensis differentes, paucula quaedam de arce, in cuius vicinia, multis post annis, ciuitas ipsa condita fuit, praelibauimus. Iam iam ibi, quasi aliud agentes, in lectoris memoriam historiae dogma reuocauimus, de cuius indubitata veritate, omnes sinceri antiquitatis germanicae studiosi, abunde testantur, castella nimirum primis Germanorum populis prae ciuitatibus placuisse iisque multum esse antiquiora. Quo accu-

accuratius antiquam tractus Norici faciem perlustrauimus, quo sollicitius prima urbium Franconicarum vestigia fumus persecuti, eo magis de veritate, iam supra exposita, conuincimur, quod ortus, quem Castrum Noricum habuit, a Ciuitate non sit deriuandus; sed plane altius repetendus. Non adeo temerarii fumus, vt indicare velimus, quo anno, quo die, quid quod et quibus horis, prima castri Norimbergensis fundamenta, fuerint iacta. Id profecto mathematico, dum erat in viuis, deliranti, Andreae Goldmayero relinquimus, qui tale quiddam, de prima urbis Norimbergensis aedificatione, nugari non erubuit. At enim vero, missis nugis *mmi*), ad seria accedamus. Non multum, vt mihi quidem videtur, a vero sunt alieni, qui castri Norici exstructionem in Carolingicorum Periodum collocant, quique illam, urgente necessitate, ipsius Caroli M. iussu, factam esse, statuunt. Quis ignorat crebras irruptiones, Caroli M. temporibus, a Slaus in hanc nostram regionem factas? Quis nescit et Winidorum in tractum Noricum repentinas incurSIONES? Vt alia, de turbido illorum temporum in Nordgouia statu, in praesenti omittam, lectorem ad *Fredegarium* ablego, cuius verba apud Eccardum de rebus Franciae orientalis Tom. I. pag. 202. haec sunt: „multis post-
„ haec vicibus Wini in Theoringiam et reliquos vastando pa-
„ gos in Francorum regnum irruunt.„ Veteris tantum Theoringiae mentionem hic facit auctor omni fide dignissimus. Quam vero certo sit certius, quod intra veteris Theoringiae limites et illa prouincia fuerit circumscripta, quae a seculo, post Christum natum *VI.*, Nordgouiae nomine

mmi) De quibus vide SCHWARZII Diff. Lemmata quaedam antiquit. Norimb. p. 3. Goldmayerus ex Horoscopo, si Diis placet, promisit, Norimbergam aedificari fuisse coeptam A. M. 3771. 24 ante C. N. die Martis eoque 9. Aprilis, hora 8. matutina, minuta 57.

nomine insigniri solebat, vnusquisque intelligit, ea quoque, de veteri Nordgouia in specie, valere, quae Fredegarius, de Windorum moxque de Slauium in Theoringiam excursionibus, generatim scripsit. Omnes paene scriptores, qui vitam Caroli M. eiusque res gestas describendas sibi sumserunt, memoriae prodiderunt, Carolum M. irruptionibus memoratis strenue restitisse. Deinde ex iisdem constat, Carolum M., eiusmodi expeditionibus quam saepissime occupatum, vbiuis alias solertissimum fuisse castrorum conditorem. Id verba declarant ex *Lamberto Schaffnaburgensi* desumpta: „imperator, inquit, in omnibus per Saxoniam montibus et collibus, qui modo ad arcendam vim paululum quid commoditatis habere videbantur, extruebat castella.“ Quid itaque obstat, quo minus credamus tale quoque Castrum in colle Norimbergensi, pro modo rei militaris illorum temporum a Carolo fuisse exstructum, quod aliis in regionibus, futuri temporis statum sapienter prospectans, admodum sollicitate extrui curauit? In primis cum Thassilonem seditiosum illum Bauariae ducem debellaturus, contra eundem exercitum duceret hasque regiones identidem transfret. Accedit et hoc, Noricum montem, qui in magna regionis planitie longe lateque vnice prominet, prae aliis peropportune ad castrum exstructionem situm atque ita comparatum esse: vt, si loci naturam contemplerur, arcis extruendae occasionem daret, quid quod, ad Castellum condendum, quasi inuideret. Denique, vt Caroli M. sacellum, cuius rudera, in vicinia nostra sita, apud Wagenfeilium l. c. p. 21. exposita habemus, in praesenti taceam, et ea attingere lubet, quae vulgo, vsque ad hunc ipsum diem, iuxta Norimbergam Fürthamque, traditione quadam, de Carolo M. circumferuntur, quaeque vnicuique satis superque nota sunt. Traditioni vero, et in rebus historicis, quandoquidem aliquid esse tribuendum, nullus praefraete negabit, qui vel ea expendit, quae in terris, Augustam Vindelicorum circumiacentibus, de proelio quodam Romanorum aduersus

Windelicios ex ore plebeculae audiuntur, nec genuinis hifforiae testimonii repugnant. Quae cum ita sint, vsque dum contrarium probetur, iis largiamur, quibus cum quamplures Norimbergenses quoque scriptores consentiunt, quique, castellum illud Noricum Caroli M. aevo iam existisse statuunt. Quod si vero iam tum fuerit in rerum natura castellum, et praesides adfuerunt, arcis curam gerentes, quos unumquodque castellum unusquisque Burgus habuit quique, si nondum Burggrauii eximio dignitatis splendore corruscantes, at saltem Burggrauiorum nostrorum in Nordgouia praecursores erant.

§. XIII.

De statu veteris Nordgouiae, praecipue de Marchionatu Nordgouienfi.

Vetus Nordgouia olim Romanis, deinde Gothis atque Hunnis subiecta, saeculo p. C. N. sexto, veterum Boioariorum Imperio paruit. Postquam vero Carolus M. vltimum, ex stirpe Agilolfingica, ducem Thassilonem armis sub potestatem redegit, amplae Caroli M. ditioni imperioque vetus Nordgouia fuit adiuncta. Is prouinciam armis occupatam in diuersos pagos diuisit, illisque comites, qui nomine Imperatoris ius dicerent statusque regimen administrarent, praeposuit. Quum vero castella, prouti alia omnia, intra limites cuiusdam pagi extructa, comitum fidei atque tutelae essent commissa, comes, qui tractum Noricum, in specie sic dictum, regebat, primaeuos illos arcis Norimbergensis praesides, quos procul dubio iamiam Carolus Imperator ibi constituit, subiectos habuit. Talis rerum facies manebat tamdiu quam Carolidarum stirps faeces Imperii tenuit. Licet sub vltimis Carolidarum Imperatoribus, quorum auctoritas iam imminuta non tanta erat, quanta illa Caroli M. comites multa sibi arrogarent, quae antea arrogare, respectu originariae illorum conditionis nefas erat.

Con-

Contentiones, quas Adalbertus ille Babenbergenſis, ut de aliis fileam, cum Conrado comite habuit, quasque, dum Ludouico Infanti obſequium dehegabat, cum vitae ſuae diſpendio exercuit, id fatis aperte demonſtrant. Poſt exſtinctam Carolingicorum ſtirpem ſeculis X. et XI. ſub Conrado I. Henrico Aucope, deinde regnantibus gentis Saxonicae Imperatoribus atque poſtremo ſub Henrico ſi. Bauaro, Ducum poteſtatem, a Carolo M. debilitatam, in diuerſis Germaniae partibus, auctis viribus, reducem conſpicimus. Quamvis vero, ſi validiores Bauariae Duces, Norico tractui valde propinquos, exceperis, nullam aliam Ducum poteſtatem in noſtra prouincia inueniamus, multi tamen comites in Nordgouia caput extulerunt hancque prouinciam in peculiare comitatus adeo multos diſcerperunt, ut vetus Nordgouiae nomen penitus euaneſceret atque plane in deſuetudinem abiret. Praeteruehamur quae nunc de diuerſis illis comitatibus Abenberg, Banz, Bogen, Caſtell, Sulzbach, Dornberg, Neuburg, Meran (cuius comites e familia Andeſenſium in Bertholdo IV. 1180. ducalem dignitatem naſti ſunt) Truhendingen, deque Dynaſtia de Heydeck nec non de Landgrauatibus Stephaning et Leuchtenberg, quid quod et de Burggrauatibus Rotenburgenſi aequae ac Ratiſponenſi et ſ. p. dicenda forent, atque ad Marchionatus, in primis ad illum animum intendamus, quem eo temporis ſpatio, de quo nobis ſermo eſt, ſub regimine quippe Imperatorum Saxoniorum, in Nordgouia conſtitutum deprehendimus cuiusque ex hiſtoria Burggrauatui noſtro multum luminis accendi poteſt. Non opus eſt, ut marchionatus iſtius, in Nordgouia olim florentis, hiſtoriam, ex inſtitulo delineem. Ferias mihi facit eruditiffima illa III. PFEFFELII tractatio, ſupra laudata, quae, ex documentis ſide digniſſimis nec non ex ſcriptoribus coaeuis, ſingulari cura omnia ex antiquitate eruta atque ſolida ſuperiorum temporum cognitione colluſtrata reperimus, quae de materia ardua multisque difficultatibus ſimplicita, dici pote-

rant *m*). Constat quippe ex laudato PFERRETI scripto, quod T. III. Academiae Bauaricae commentationum continuatum videmus, hunc Marchionatum eo fine a Bauariae ducibus fuisse ordinatum, ut Marchiones (qui et simpliciter Comites, Marchi-Comites, nonnunquam, aut rarissime, Marchiones Bauariae dicebantur ac plerumque a domiciliis, Ammerthal et Schweinfurth, quidquod a loco natali Vohburg nomen Marchionum de Ammerthal, de Schweinfurth, Marchionum de Vohburg acceperunt) Bauariae limites, a rapidis Sclauorum Bohoemicorum incurfibus defenderent. Quale propugnaculum Misnicus Marchionatus Saxoniae erat, tali Bauaria in nostro Nordgauensi gaudebat. Nordgauenses vero Marchiones ducibus Bauaricis ab initio erant dicto audientes, subsecuto autem tempore a nexu Bauarico ea ratione liberati sunt, qua Austriae, Styriae, Istriaeque Marchiones, per longam seculorum seriem eorundem imperium passi, liberabantur. Istius Marchionatus fata duas quasi periodos constituunt. Aliam a Bertholdo I. qui primus Marchionum Nordgauensium est, quem genuina historiae documenta de anno 961 probant, usque ad annum 1057, quo percelebris ille Otto Suinfurtensis decessit: aliam ab anno 1057, usque ad annum 1209. quo, Bertholdo III, Diepholdi II. filio, improli mortuo, progenies Marchionum Nordgauensium prorsus extincta fuit. Quae cum ita sint, reuera duos peculiates Marchionatus Nordgauenses habemus; vnum veterem, recentiorem alterum. Vtriusque Marchionatus fines erant diuersi. Recentior angustioribus limitibus erat circumscriptus, hancque ob causam simpliciter Chamensis comitatus a coaeuis historicis nuncupatur. Ast longe lateque antiquus Marchionatus in Nordgouiam ipsam sese

m) Ornauit praeterea hunc locum SCHÜPFELVS Nordgau Ost-
Fränkische Staatsgeschichte der geöfsonen Markgraven auf dem Nordgau etc. Hüb. 1752. 8.

fese diffundebat. Placet quidem III. PFEFFELIO, antiqui Marchionatus Nordgouienſis fines, in totam Nordgouiam proferre atque ex peculiari eius diſquiſitione de veteribus Nordgouiae Bauaricae finibus, itidem Comment. Ac. Bau. T. I. infera atque T. II. contra obiectiones quasdam vindicata, liquet, quibus amplis ditionum terminis PFEFFELVS veterem Bauariae Nordgouiam velit designare. Alii me peritiores diiudicent, numne forſan laudatus PFEFFELVS in finibus iſtis regundis, admodum audax fuerit? Si verum dicere liceat, quod pace tanti viri dixerim, Curia Varifcorum aliaque remotiora loca Nordgouiae finibus incluſa fuiſſe, teſtimonia allata non probant et alia, maioris momenti, niſi inſtituti ratio prohiberet, in ſcenam prodire poſſemus, aperte refragantur. Sed haec obiter! Quaeſcunq; totius Nordgouiae fines fuerint, nullus negabit, iſtam regionem, quo caſtrum Noricum iam iam exſtabat, ad antiquum Nordgouiae Marchionatum pertinuiſſe. Quum vero illud ipſum cum terra ei adiacente pars fuit iſtius Marchionatus, ſane Norimbergeniſis arcis praefides ſeu, quod perinde eſt, Burggrauii pro Marchionum praefectis ſunt habendi. Quibus ex familiis iſti praefecti fuerint, id indagare ſuperſedeo. Falkenſtein in analectis Nordgauienſibus T. II. p. 11. n. 4. multum negotii ſibi faceſſit in reſutandis illis, qui comites de Rüz ſ. Ragke in numero Burggrauiorum Norimberg. habent. Atque T. I. P. I. n. 2. eos quoque redarguit, qui ſtatuunt, comites de Vohburg Burggrauiatuſ munus adminiſtraſſe. Quod ad poſterius attinet, non inſpide coniecturare licet, comites de Vohburg, quorum officiales Burggrauii erant, cum Burggrauis ipſis fuiſſe permixtos. Omnium diplomatum totiuſque hitoriae fide deſtituti eſſemus, niſi concedamus, Burggrauiatum aliquamdiu officium fuiſſe ambulatorium. Sit, ab initio ambulatorium fuiſſe nec ſtatim, pro more officii, in heredes tranſitorium. Sit, praefecturam ab initio diuerſis familiis, quarum nomina rerum tenebricoſa antiquitas perſcrutari non finit, colla.

collatam fuisse. Quid inde? Vires hisce Burggrauis creuerunt simbriasque potestatis dilatarunt post Ottonis obitum 1057. et subsecuto tempore, in primis sub turbido Franconiorum Imperatorum regno, nec non Lothario II. regnante, peropportuna sese illis obtulit occasio, ad altiora progrediendi atque, felici admodum successu, splendidam imperium Burggrauiorum dignitatem consequendi. Quam rerum conuersionem iam iam PFEFFELVS, quasi aliud agens, inuuit atque diuersis locis digito quasi monstrauit. Ambabus manibus arripio sententiam, quam modeste admodum pro coniectura venditare voluit cl. PFEFFELVS. Vellem quidem, vt, quo est ingenio, robor coniecturae addidisset. Ait, proh dolor! spes mea decollauit. Sit itaque PFEFFELIO coniectura! multum, quod grata mente agnosco, coniecturae debeo. Ansam mihi praebuit vterius hac de re meditando atque argumenta, quae, pro ingenioli ratione, ad itabiliendam sententiam excogitare potui, quae vero, quod bene sciam, ponderosiora a PFEFFELIO ipso sunt expectanda, in praesenti cum lectore communicabo.

§. XIV.

Quid nobis videatur de ortu Burggrauitatus Norici exponitur.

Quod caput rei est, ad illam temporis periodum respiciamus necesse est, quo Otto, illustris ille Marchio Swinfurtensis, quem Henricus III. Imp. consentientibus Sueuiae ordinibus, de Sueuico ducatu inuestiuerat, diem obiit supremum. Obiit, nulla prole mascula relicta, 1057. et tres filiae, quae superfuites illi fuerunt, (nam *Eilica* voto monacali adstricta, *Gisela* vero, procul dubio, ante patrem fati defuncta erat) *Judith*, *Beatrix* atque *Bertha*, potentiorum comitum vxores, amplam patris hereditatem creuerunt. Omnes patris ditiones aequa lance inter se diuidere, ratio illorum temporum non permisit, quae, quippe nullo non tempore, post extinctam principis potentioris

tioris stirpem masculam, turbida fieri solebat. Imperii eiusdemque patriae annales testimonia satis luculenta exhibent, quibus difficultatibus sorores Ottonis II. ultimi ducis Meraniae, 1248. sine prole defuncti, impeditae essent, quo minus amplam illam hereditatem, maxima ex parte illis competentem, totam assequerentur. Profecto filiae Ottonis nostri easdem difficultates expertae sunt, et multum abfuit, ut totam patris hereditatem obtinere possent. Ut feuda masculina praetermittamus, quae curiae feudales sibi vindicarunt consolidaruntque, illorum temporum historia nos docet, minores istius regionis Landsassios, tunc temporis tantum sibi sumisse, ut comites de Sulzbach, Comites de Hirschberg, Landgravi de Leuchtenberg, nec non de Stephanning, quin et Marchiones de Hohenburg salutarerentur, quibus nominibus ipsi antea non innotuerant. Numne putemus Burggravios Norimb. se nusquam mouisse? — Idque, suadente aliorum exemplo, non fuisse ausos, quod aliis in provincia, felici admodum successu, euenisse perspexerunt? Non est, quod credamus, Burggravios Norimberg. illa iam aetate supremum fastigium fuisse consecutos. Ast tempus venerat, quo nihil obstabat, quin et ipsi proprio nomine Castrum tenerent, iuraque territorialia in terram, Castro adiacentem, ipsorumque praefecturae olim subiectam, exercerent. Quae cum ita sint, iam 1057. post Ottonis mortem prima principalis dignitatis vestigia fundamentaque Burggraviorum nostrorum deprehendimus. Apprime congruunt, quae modo diximus, illi tempori, quo Henricus IV. eiusque filius Henricus V. ab anno 1056. 1125. Imperio praecerant. Henricus III. memoratorum Imperat. pater atque auus, post adeptam imperialem dignitatem ducatu quidem Bauariae pro more illorum temporum se abdicauit, mox vero illum ipsum cum domo sua coniunxit. Quo factum est, ut etiam Marchiones Nordgauenfes, qui tractum Noricum gubernabant, iuris illius ditionisque essent. Indicio nobis est Concilium illud, quod

No-

Norimbergae congregavit, quoque Norimbergam, oppidum suum gentilitium nominavit. Cf. Auentinus L. V. C. 8. Diploma de anno 1073., quo Henricus IV. patris successor teloniorum immunitatem Norimbergenfibus impertivit, praeter hanc praerogativam, nil continet, quo Norimbergenses, de civitate iam tum libera, gloriari possent. Prodit potius, sicuti et illud Henrici V. de anno 1112, eiusdem tenoris, municipalem Norimbergenfium conditionem, qua Henricis IV. et V. obstricti fuerunt. Quis praeterea casus, quis varia discrimina rerum ignorat, quae sub memoratis Henricis totam Germaniam agitarunt? Crebris illis contentionibus, quae patri cum filio intercesserunt et Norica regio fuit inquietata. *Bertholdus Constant.* ad annum 1097., *Otto Frisingensis* apud *Vrftifium* T. I. Germ. Script. p. 144. nec non *auctor* *Hist. Vitae Henrici IV.* apud *Vrftifium* l. c. p. 387. abunde testantur, castrum Noricum, quam saepissime tunc temporis fuisse captum, direptum, diruptum. Quod si vero maiores inter se certant, minoribus peropportuna est data occasio, ad altiora aspirandi. *Burggravi* sane, qui eadem tempestate Castrum Norici curam gesserunt, alium, praeter Imperatorem, dominum directum non habuerunt. Quum enim post *Henr. V.* extrema fata anno 1125. *Conradus II.* atque *Fridericus II.* duces Sueviae, ab *Agnete*, unica *Henr. IV.* filia, *Friderico Hohenstaufico* 1058 nupta, descendentes, castrum Noricum terramque adiacentem, iure successione, inuadere voluissent, tanta vi repugnavit *Lotharius II. Imp.*, ut, Castrum Norico obsidione cincto, Imperio illud vindicaret ducesque Sueviae eo redigeret, ut, interueniente *Bernhardo*, *Claraevallensi Abbate*, castrum Noricum Imperio revera cederetur. Cf. *Otto Frising.* de gestis *Frid. I. Imp.* L. I. c. 8. ap. *Vrftif.* p. 416. sqq. nec non *Aeneas Sylvius* in *Hist. Frid. III. Imp.* in *Boecleri* Vol. *Rer. Ger.* p. 14. sqq. Item *Annal. Hildes.* ad a. 1135. *Chronographus Saxo* ad annum 1135. ac *Monachus Weingart.* in *Hist. de Princ. Guelf.* p. 788. Postquam vero *Conradus*, qui

qui mortuo Lothar. II. 1138. primus ex gente Staufenſi Imperator electus fuit, caſtrum Noricum cum terra ei adiacente recuperavit, nec amplius illud, quod iam vi foederis Imperii erat, cum ducatu ſuo gentilitio, Sueviae puta, coniungere valuit. Non eſt, quod obſtent, quae ſupra de Ciuit. Norimb. dicta ſunt, illam nimirum, ſub Conrado III. in nexu municipali fuiſſe cum Sueviae ducatu. Quod valet de Ciuitate, a Conrado III. in deliciis habita atque ab ipſo, ſi verum dicere liceat, ad veram vrbs conditionem demum euecta, non ſtatim valet de caſtro. Caſtrum iamiam erat de numero imperialium, terraque ei appoſita pro fundo Imperii habebatur, atque Burggrauii caſtro illique terrae, Imperii nomine, praepoſiti, Burggrauiorum imperialium dignitate corruſcabant. Imperialis vero Burggrauii dignitas nullam aliam, quam principalem ſignificat. Nomina ſunt diuerſa, res vna eademque eſt. Nominantur quidem primi Burggrauiorum Aduocati, Caſtellani, nec non *Praefecti*. Quae poſterior denominatio tali modo cum noſtra ſententia conciliari poteſt, vt Burggrauii, mutata licet veteris praefecturae conditione, antiquum praefectorum nomen, prout fieri ſolet, retinuiſſent. Quam modo explanatam ſententiam tenere recta concludendi ratio eo minus diſſuadet, quo magis conſtat, diplomata, quibus primi Burggrauiorum Norimbergienſium, vt teſtes occurrunt, apprime in hancce quadrare periodum. Amplum eiſmodi documentorum recensum et Brandenburgici et Norimbergienſes ſcriptores dederunt, atque, vt vnum alterumue e multis nomen ad *IVNGII* Comiciam p. 106-118. nec non ad *WOELKERI* Sing. Norimb. p. 204. leſtorem abiego. Ibi deprehendet ab anno 1105. Godofredum, Conrados, Fridericos, Burggrauios Norimbergienſes, qui omnes, quod nullus negabit, ex vna eademque familia, Zollerana nempe, fuerunt. De Godofredo cf. ante omnia Falſtenſteinii Anal. Nord. T. I. P. IV. n. 2. Idem l. c. T. I. P. III. n. 3. optime, ni fallor, aſſeuerat, quam plurimis difficultatibus eos premi, qui Henricum aliquem,

quem, Burggrauium Norimbergensem, nobis obtrudunt. Qua vero ratione Comites Zollerani Burggrauiatum nostrum obtinuerint, quaestio est altioris indaginis, quae singularem discussionem adhuc desiderat. Habemus quidem ingeniosam S. R. OEFFERI indagacionem quam peculiari tractatu: *Muthmassungen, auf was für einen Weeg das graefliche Zollerische Haus moegte zu dem Burggraftbum Nürnberg gelangt seyn*, 1773. in lucem edidit. At, si verum dicere liceat, quod pace celeb. viri dixerim, vereor, ne nimium audaces simus, si meris coniecturis indulgentes et plus aequo illis tribuentes, pedibus in sententiam eius iuerimus. Iam supra indicauimus, comites Zolleranos insignibus possessionibus, in tractu Franconico, praeditos fuisse. Anne haec possessiones iure matrimonii, quod illis cum Marchionibus de Schweinfurt fuit, acquisiuerint nec ne? alii diiudicent. Tenebant vero *Oberndorf*, prope Schweinfurth, a Comitibus coenobio *Teres*, ab hoc dein dominis de Thüngen, ab his postremo ciuitati Schweinfurtenfi venditum; item: pagum *Paar* trans Moenum, conterminum pago Imperii Sennfeld; porro aquas piscatorias locumque desertum Schmalfelden, hodie *der düvre Hack*, nuncupatum, et rel. Quidquod et Tubariae pagus, post extinctam Marchionum Suinfurtenfium stirpem, ad eosdem comites Zolleranos translatus est. Magis itaque credibile est, haec bona, a Comitibus Zolleranis possessa, fuisse in causa, cur ipsi ad Burggrauiatum pervenerint. Quidquid vero sit, (vt e diuerticulo in viam redeamus) de acquisitione Burggrauiatu per familiam Zolleranam facta, omnes Burggrauii, quorum in supra citatis diplomatibus ceu testium fit mentio, ex vna eademque familia, Zollerana scilicet, atque Burggrauiatu aucti fuerunt, iam iam hereditario iure in successores transeunte. Simplex officium iudiciale, quod Aduersarii Norimbergenses crepant, omne hereditarium ius excludit nec a Germanis illis, vt erant tempora, muliebri sexui tali modo concedebatur, quali Burggrauiatu a Ludouico Imperii vicario 1267. quid quod

a Rudolpho ipso in spem futurae successiois, qua feudum Imperii, Mariae Friderici Burggrauii filiae atque Ludouici comitis de Oettingen vxori caeterisque eiusdem Burggrauii filiabus, delatus fuit. Sequitur itaque, Burggrauiatum maius aliquid illo acuo denotasse, de quo nobis fermo est. Praefectorum enim denominationem nullum huic sententiae scrupulum iniicere, iam supra ostensum est. Quin et Comitum elogio Burggrauii in laudatis diplomatis insignantur. Burggrauiatu ergo (pro illo tempore consideratus) minimum fuit Comitatus, Baronia vel Dominium cum principali potestate Connexum. Olim vero, auctore Senkenbergio, select. Iuris et Hist. p. 373. non tanta distinctio inter comites et principes atque hodie erat. Immo gradu tantum differebant, non dignitate. Nec minus sententia, quae modo, de imperiali i. e. principali Burggrauiatu, attulimus, cum illis optime cohaeret, quae supra §. VI. de superioritate territoriali Comitum praeftruximus. Quum enim iam sub Conrado II. territorium atque territorialis potestas comitibus inesset, quid est, cur territorium atque cum illo coniunctam territorialem potestatem Burggrauis nostris denegemus, qui non multum post comitum nomen tulerunt. Ne vero sententia nostra dubio inuoluatur, ex distinctioe inter bona Burggrauiorum patrimonialia atque ipsum Burggrauiatum, ad ea prouocamus, quae superius ea de materia praemisimus. Sed quorsum haec omnia? Eo spectant, vt quisque, praeoccupata mente non abreptus, intelligat, longe ante Rudolph. Inuest. de a. 1273. principalem fulsisse Burggrauiorum Norimb. dignitatem eorumque territorium. Aduit Burgus ante conditam urbem. Nullus hac de veritate amplius dubitabit, qui testimonia, ex scriptoribus Bertholdo Constantiensi atque Ottone Frisingensi pridem laudata, rite perpendere velit. Ille, Henrici mentionem faciens, „Henricus vero, inquit, „cum paucis Ratisbonnam deuenit et ibidem totam aetatem „et circa *castrum Nuremberg* fatis priuate moratur,„ hic vero

disceptationes, quas Lotharius Imp. cum ducibus Sueviae habuit, innuens: „Lotharius, ait, consilio Alberti Moguntini „Episcopi Fridericum ducem fratremque suum Conradum „persequitur. Cuius rei gratia *Castrum noricum* ubi ipsi praesidia posuerant et tanquam iure hereditario possidebant. &c. „ Omnes laudati scriptores, quibus fides est habenda, tantum de Castro loquuntur Norico, de Ciuitate vero nec vola nec vestigium apud illos deprehenditur. Viguit etiam Burggrauorum principalis dignitas antequam vrbs, a nexu municipali liberata, in numerum ciuitatum immediatarum esset adscripta. Docuimus §. Diss. V. p. 14. vrbs Norimbergensis immediatatem in Interregni periodum, in primis post infelicem Conradini illius interitum, esse collocandam. Licet non negauerim, et hanc rerum conuersionem Burggrauis ad augendam potestatem proficuum fuisse, secundum ea tamen, quae modo diximus, Burggrauorum Imperatoriorum ortus longe altius reuera est repetendus. Prono itaque alueo exinde fluit, Norimbergam urbem in Burggrauatu esse ortam, nec inuerso ordine Burggrauatum in vrbe Norimberga.

§. XV.

Cel. Antagonistae de Castro Imperiali Norico sententia refutatur
a) *ex voto atque relatione Camerali.*

Absoluta hac qualicumque pertractatione, de origine atque incrementis Burggrauatus Norici, restat, ut et ea discutiam, quae auctor aduersarius de Castro Norico, in Diplomate Rudolphino obuius, in medium attulit. Distinguit nimirum §. 22. et 23. arcem Imperialem ab illa Burggrauorum atque, de fronte ahenea nec non de eminentiis figmentis verba faciens, nimis acerbe in quosdam scriptores Brandenburgicos inuehit ac contendit: Burggrauos, peculiari seruiente seu famulante Castro residentes, Castri Noricorum Imperialis numquam fuisse participes factos. Diu
mecum

mecum agens, numne ordinem, quo auctor aduersarius utitur, seruem atque demum subsequenti Dissertationis sectione tertia, de explicatione Diplomatis Rudolphini ex instituto occupatus auctori opponenda opponam, malui tamen hoc, tamquam commodiori loco, ea inferere, quae me alia via incedere iubent. Quod nisi fecissem, viderer perorasse, quidquid in buccam venerit, atque, nulla argumentorum aduersantium habita ratione, de origine Castris Norici scribens, partium studio fuisse deditus. Potiora igitur momenta hoc loco sunt praestruenda, quae dubiorum ab auctore motorum vim imminuere possint. Quod primum est, iterum processus ille territorialis argumenta suppeditat contraria, satis ponderosa. Iam durante illo processu, Norici, pro aris et focis certantes, omnes intenderunt ingenii neruos, ut probarent, arcem imperialem sibi solis cum omnibus Imperii iuribus fuisse concessam. Arci Imperiali, qua Praesides imperiales s. *Landvögte* olim, nomine Imperatorum, collocatos fuisse perhibent, omnem iurisdictionem, omne imperium in subiectum territorium, *Reichsboden* ab illis nuncupatum tribuebant; de Arce Burggrauali vero statuerunt, illam imperialis famulam fuisse. At enim vero, quam infausto successu haec omnia a Noricis fuerint excogitata, quilibet ex supra laudata Reuiforum relatione perspicere potest. Quum, teste S. R. OETTERO in historia B. N. T. I. p. 49, subinde laudata relatio perrara ideoque non vnicuique eruditorum cognita sit, non possum non, quin ex ea succincte repetam, quo modo iam olim Norici occupati fuerint, arcis imperialis naturam eo fine extollere, ut Burggrauiorum magis magisque deprimerent. Argumenta, quibus id egerunt, quaeque decies immo centies in primis a ROEDERO, WAGENSEILIO, aliisque recocta apposuerunt atque adhuc apponunt, tam eximie a Reuiforibus sunt refutata, ut succinctus conspectus, quem nunc ex relatione ipsorum exhibebo, merito excusationem mereatur.

tur 00). Produxerunt nimirum Norici, ad intentionem ipsorum probandam, diploma Henr. VII. Imp. de anno 1313, quod adiectis annotationibus, in WOELKERI Hist. Norimb. diplom. p. 228. legimus. Ast diploma cit. illud ipsum non probat, quod Norici exinde probare student, ac si quidquam ipsis donatum, vel concessum vel commissum fuisset. Ne sermo quidem ad ipsos dirigitur. Quum enim Imp. Henricus Burggrauius suo cum Castellanis in castro Norimbergensi pro parte imperii commemoranti aliquid iniungit, quod ad publicam civium Noricorum securitatem utilitatemque pertinebat, satis aperte edocemur, nihil aliud, quam defensionem et tuitionem urbis, Burggrauius ab Imperatore fuisse commissum. Clausula quidem laudato diplomati inest, quae Castri imperialis alienationem, seu separationem ab urbe vetat, quaeque innuere videtur, territorium cum arce imperiali in Noricos fuisse translatum. At enim vero, si accurata mentis trutina examinemus, quae sunt examinanda, nihil hacce sub clausula latet, quod Burggrauiis eorumque territorio, Castro annexo, praeiudicium possit afferre. Clausula modo prolata eo tantum tendit, ne arx imperialis ad alios dominos transfret sicque Noricorum libertati atque securitati non praeiudicaretur. Quod cauere iubentur Burggrauii et Castellani Noricis, non plus tribuit illis, quam quod etiam alias passim omnes principes et terrarum domini subditis suis iurare et cauere solent de securitate et defensione ipsorum. Territorii vero alicuius translatio ex hoc documento nullo modo inferri potest.

Exami-

00) Rubrum operis plus simpliciter vice euocati ita conceptum est: Relatio s. vltum in causa reuisionis a Ciu. Norimb. contra Ser. domum Brand. super iurisdictione territoriali et hochsprächliche Obrigkeit

post sententiam possessorii pro dicta Ser. domo in Camera Imperiali latam, intentatae anno 1731. Fol. Epitome, quam dedimus, in contextu operis a pag. 44 - 62. legitur.

Examinando enim circumstantias, Burggravius tum erat Conradus, qui extra urbem satis latum territorium habebat, ut colligere licet ex donatione eiusdem de anno 1314. ecclesiae Bambergensi facta, in qua mentio fit variorum pagorum eiusdem ultra et intra aquas. Unde siue de summa imperatoris superioritate loquamur, siue de territorio, dominio vel iurisdictione, quam inferioribus imperator concedere solet, vtrumque penes Burggravium erat. Nullus enim tum praefes siue *Landvogt* alius fuit, quam ipse Burggravius. Clarius haec intelliguntur ex subsequenti documento de anno 1347, quod duo continet. Primo, remissionem operarum servilium, quae nihil facit ad praetensam concessionem territorii. Secundo, *dass die Burg mit dem mittlern Thurm nicht gefondert werden solle von der Stadt*, ex quo nulla concessio territorii, imo ne quidem castri inferri potest. In documento de An. 1400. expressius patet intellectus superiorum documentorum. Tribuit illud Noricis non nudam castri detentionem, sed tantum arcis custodiam in absentia imperatorum. Territorii vero extra urbem diversissima ratio erat, ut quod feudi iure Burggravi tenebant, *mit Landgericht, Glait, Zoll, Wildbann*. Et formaliter quidem, quod extra urbem *im Nürnbergischen Kreis* (quem immediate iuris Imperatorii fuisse contendunt Norici) nullum meri imperii ius saltem tum habuerint, quam quod ex territorio Burggraviatus particulariter acquirebant, patet ex venditione *des Heroldsbergs*, decennium ante hoc facta Geuderis, itemque ex controversa superioritate *im Gostenhof*, post 50 dem annos tandem vtrunque transacta, arbitratore Ludovico Palatino, iunctis semper clausulis reservatoriis vtriusque venditionis. In documento de an. 1422 Imperator Sigismundus Noricis permittit reparationem arcis, sed praeterea nihil. Urgent quidem Norici ad iura Imperii docenda, *die Kaiserliche Residenz zu Nürnberg* produxeruntque ad id probandum documentum de an. 1366; sed nihil magis evertit intentionem ipsorum. Ex illo enim apertissime constat, vtrumque

cunque Imperatores resederint Norimbergae, territorium tamen extra urbem non immediate Caesaris, sed Burggrauiorum fuisse, eo plane modo et iure, vt remotiora loca aliorum principum et dominorum tum erant. Ostendunt id illa verba, *Zoll und Glait, die mir hierumb in diesem Land jemand gegeben*, et mox specificantur *Zoll und Glait*, quae idem Imperator concessit Burggrauiio Friderico et aliis in *ihren Herrschaften und Gebieten zu bestellen* etc. non iure singulari, sed vt omnibus aliis principibus *geistlich und weltlich, Grafen und Freyherren*, hoc est, iure ordinario in proprio territorio. Sed quid multis opus, cum de non iure Noricorum ex eo constet, quod cum arce imperiali et *Landvogthei* nunquam inuestiti fuerint, quemadmodum ad veram incorporationem et perpetuationem iuris requiritur, prout de Castro Burggrauiorum, et pagis, item syluis et officio sculteti, quatenus a Burggrauiis vendita possident, inuestiuntur. Haerent igitur in limine probationum suarum, arci scilicet iurisdictionem tanquam pertinens, vel aliud quidpiam annexum fuisse, et quatenus fuerit illud omne ciuitati vnitum et incorporatum. Pertinentiarum enim huiusmodi, iurisdictionis, pagorum, syluarum, *Zoll und Glait*s nulla vsquam mentio. Quin magis magisque patet, *Landvogthei* hic non territorium certum, prout alias in principibus et proceribus Imperii consideramus, sed extraordinariam aliquam specialiter a Caesare concessam potestatem, ordinariam statuum iurisdictionem nullo modo infringentem, designare, saluis nimirum atque integris territoriis et iuribus principum, aliorumque statuum, vti in his terris sunt, Burggrauiatus et vicini tum temporis comitatus. Multo minus probatur, quod propter dominium Imperii et omnimodam iurisdictionem districtus inter aquas appellatus fuerit *Reichsboden*, qui postea factus sit *der Stadt Grund und Boden*. Vtuncque igitur districtus ille nominetur *Reichsboden*, et quaecunque iura alii in eodem habuerint, Burggrauii tamen ibi habuerunt iure imperialis feudi, *Landgericht, geistlich und weltlich*
 Leben,

Lehen, Zoll, Glait, vt constat ex inuestituris imperialibus, et clausulis referuatoriis vtriusque venditionis de an. 1427. Et a Bauaris in inferiori parte dicti districtus pro vicinis habitati sunt quoad *Herrlichkeit* et *Halsgericht*, vt docent attestationses de an. 1468. in *Altdorfschen Saalbuch*. Sequitur itaque per hunc *Reichsboden* nihil derogari iuribus Burggrauuatus. „Concludo, (haec sunt ipsissima Reuiforis verba), titulum hunc vniuersalium iurium Imperii in hoc districtu, in Noricos cum arce, vti praetendunt, translatorum, probatum non esse.“

§. XVI.

Eadem cel. Antagonistae sententia b) alijs rationibus diuicidatur.

Nunc ad auctorem aduersarium ipsum redeo. Omnino recte se habent, quae ille, praecunte ROEDERO l. c. p. 8. de diuersa Burggrauuorum arce ab Imperiali prodit. Tria, aut si maius, quatuor castra Norimbergae conspiciebantur cf. WAGENSEIL l. c. p. 356. et WÖLKERII sing. Norimb. p. 220. Primum, castrum Imperiale, quod adhuc stat atque portae, *Vestner Thor* dictae, contiguum est. Alterum illud, quod Domini de Hasenburg, ex Imperatorum indulgentia, possederunt; tertium in aditu arcis imperatoriae aedificatum, dominis de Brauneck concessum; quartum denique Burggrauuale, siquidem honoratori castrum titulo illud insignire velimus. Rectius sane Burggrauuorum curia (*der Burggrafenhof*, *das Schlöslein*) nominabatur, atque, finibus ciuitatis prolatis, vna cum domo Burggrauuorum forestali (*Jagdhaus*) intra vrbis muros includebatur. His praestructis, quaestiones nunc sunt diiudicandae:

A) Quonam in castro Burggrauui habitauerint ?

B) De quo in diplomate Rudolphino inuestiti fuerint ?

C) Quodque ciuitati Norimbergenfi a. 1427. vendiderint ?

L

Nec

Nec castrum dominorum de Hasenburg, nec Brauneckianorum dominorum, in hunc censum veniunt. Illud enim atque iura cum eo cohaerentia, Norimbergenses, iusta emtione, anno 1432. suum fecerunt. Hoc vero, cum anno 1390. familia dominorum de Brauneck defecisset, vna cum feudis aliis, quae ad Imperium reuersa erant, Wenzeslaus Imp. Iohanni Burggrau. Norimb. eiusque heredibus masculis, largitus est. Omnes itaque, quotquot mihi innotuere Norimbergensium scriptores, quaestionibus hisce subortis, easdem vt soluerent, ad minus illud castrum confugere, idque alteri subistitue prorsus non dubitarunt. Ast contra omnem documentorum fidem Burggrauiorum Castello, seu potius Curiae tribuunt, quod melius fuisset arci tribuere Imperiali. Quod enim ad primam quaestionem attinet, diploma, quo anno 1267. Friedericus Burggravius Abbati et Conuentui monasterii St. Egidii capellam St. Ottmari contulit, fatis aperte declarat, castrum *Nuremberg*, in quo laudata capella exstructa erat, fuisse Burggrauiorum residentiam. Diplomatis verba in IVNGII Comicia p. 137. 10. AB INDAGINE l. c. p. 309. nec non in WÖLKERI Hist. dipl. atque OETTERI Hist. B. N. T. II. p. 215. obuia, sic sonant: „Capellam „*Sancti Othmari in Castro Nuremberch in nostra residentia sitam, „eo iure, sicut ab antecessoribus nostris ad nos est delata rel.*„ Ast Othmari capellam anno 1267. in Castro Imperiali fuisse sitam, extra omnem dubitationis aleam positum est, idemque in diplomate expressis verbis indicatur; quidquid etiam ROEDERVS l. c. p. 10. atque WOELKERVS Sing. Norimb. p. 217. suauiter hac de re somniant. Vterque enim statuit, facellum extra Castrum imperiale fuisse positum. At ROEDERI verba, de donatione Friderici II. anno 1215 domui Teutonicae facta, ab obscuritatis macula non sunt aliena, illa vero de vulgari residentiae notione, reuera vitium petitionis principii olent. Quid multa? S. R. OETTERVS peculiari Spho solita diligentia atque eruditionis copia omnia collegit, quae diplomatis cit. interpretationi inseruire possint;

sint; licet non omnia istius, de vnico tantum in colle Norico extante Castello, mea facerem. Quae cum ita sint, et secundae quaestionis solutionem in promptu habemus. Diplomatis Rudolphini verba: „*Castrum quod tenet ibidem*„ sane Burggrauii residentiam innuunt, quum ex iis, quae modo dicta sunt, pateat, Burggrauios nullam aliam praeter Castrum imperiale residentiam praesertim feudalem habuisse. Nouiter itaque Fridericus de illo inuestitur. Norici contra in alia omnia abeunt, tantum abest, vt huic diplomatis interpretationi assensum praebent. In primis auctor, Roederianae sententiae album adiiciens calculum, totus est in eo, vt probet, Castrum imperiale in Rudolphina Inuestitura minime fuisse comprehensum. Is quae ad hancce sententiam defendendam, §. 23. ex KNICHENIO atque HERINGIO profert, quod castrum de iure communi non censeatur territorium habuisse adiunctum, sed potius ambitu murorum contineatur, in casu substrato, argumenta obstant, quae modo hunc in finem ex Voto et Relatione adstruximus. Quae si nondum iufficiant, alia addere placet, a b. IVNGIO in Com. Burg. e FREHERO de orig. Palat. P. I. p. 99. depromta, vbi et Electoratus, Palatinus quippe et Saxonius, sub vocabulo *Castri* in feudum dantur. Quis vero vnquam ausus fuit, hanc ob causam iurium territorialium vniuersalitatem, Electoribus Saxonis aequae ac Palatinis competentem, in dubium vocare? At noua animi dubitatio auctori exinde oritur, quod diploma Rudolphinum, castri mentionem faciens, iura, castro annexa, silentio transeat, ita vt castri adpertinentiarum seu attinentiarum, dominiorum, omnimodae iurisdictionis etc. in diplomate nec vola sit neque vestigium. Concludit itaque, nihil eiusmodi iuris fuisse castro, quo Fridericus Burggrauius a Rudolpho inuestitus sit. Dicamus, quod res est quodque diplomata, e FREHERO modo citata nec non ab auctore cumulate p. 202. allata, probant, infeudationes Castrorum plerumque etiam ea singulatum recensere, quae, in praesenti et ab antiquo, ad ipsum

Castrum pertinebant. Quid inde? De prima Castrorum infeudatione valet, quod auctor anxie admodum corrasit. Estne verò sinceri rerum censoris, in litteris feudalibus confirmatoriis id quaerere, quod prima tantum scriptura exigit atque, obtorto quasi collo, ad iteratas litteras feudales trahere, quod regionis mores consuetudinesque primis tantum inferi volunt? — Absit! — Diploma Rudolphinum non erat prima castri infeudatio. Erat, prouti supra docuimus inuestiturae renouatio priorumque inuestiturarum confirmatio. In litteris vero, ad renouationem feudi spectantibus, simpliciter enumerantur, quae antea singulatim recensere opus erat. Quod si res aliter se haberet, cur, quae so, idem diploma Rudolph. castri *Chrusen* oppidique *Swant* mentionem facit, nulla pertinentiarum habita ratione? Numne forsar nullae pertinentiae cum locis memoratis fuerunt coniunctae? Minime gentium! Diploma, quo Conradus rex anno 1257. Friderico III. castrum *Creusen* in feudum contulit, expressis verbis eiusdem Castri pertinentias recenset, et in Inuestiturae litteris, a Ludouico Imperii Vicario super Burggraviatu 1267. concessis, pertinentiae Oppidi *Swant* diserte exprimuntur. Aderant ergo praedictorum locorum pertinentiae, licet illae in Rudolphino diplomate non sint obuiaae. Animus erat, coronidis loco ad E. V. Instrumentum prouocare atque ex pertinentiis, castro imperiali ibi assignatis, thes eos nostrae illustrationem petere. Ne vero praepostere agamus atque statim ad ea prouocemus, quae infra demum sint probanda, haec tenus dicta, ad Castrum Noricum applicata, sufficiant ad remouendam difficultatem alteram, ab auctore interpretationi allatae submotam. Superest, vt priorem examinemus, quae maiorem prae se fert veritatis speciem, quaeque non secus ac posterior extendit, vt probetur, castrum imperiale Burggrauis nunquam fuisse concessum, nec in Rudolphina Inuest. comprehensum. Confugit auctor, quasi ad sacram ancoram, ad decisionem illam iudicialem, qua lis, quae omnium prima,

1362. inter Burggrauum Fridericum V. et Ciuitatem Norimbergensem intercedebat, coram Commissione Caesarea seu, si mauis, iudicio principum, dirimebatur quaque, secundum auctoris sententiam, ius, animo Burggrauii in Castrum Imperiale praesumptum, in iudicio exclusum est. Quod si sententia, ab Electore Moguntino caeterisque principibus delegatis, lata, ita se haberet, prouti auctor illam interpretatus est, tunc, ab auctore victi, arma ponere coacti essemus. At enim vero, quo diutius totam controuersiae illius historiam animo nobiscum uolutamus, eo magis de alio atque plane diuerso causae euentu, conuincimur. Opus est, ut cuncta, ut sunt acta, ordine lectori exponamus atque decisionem ipsam in b. IVNGII Comic. Burg. p. 173. nec non in WOELKERI Hist. D. N. p. 407. obuiam, quoad singula membra, quae huc spectant, cum momentis suis ponderemus. Vellem quidem, ut res vel tribus uerbis possit expediri. Ast non potest. Quam ob causam lector copiosam rei expositionem non reprehendat uelim. Rerum ordo sic se habet: Anno C. 1362, Fridericus Burggrauus apud Carolum IV. Imp. ciuibus Noricis actionem intendit. Ciues in ius uocati sunt, ut coram Imperatore, Electoribus nec non aliis principibus, Norimbergae tum praesentibus, causam dicerent. Priusquam ciues comparerent, nominatos (*Genannten*) in consilium adhibuerunt, quos inter conuenit, ut tota causa Senatui atque Scabinis permitteretur. Imperator, arcto affinitatis uinculo cum Burggrauo coniunctus, quo studii partium suspicionem in iure dicundo euitaret, iudices delegauit, *Gerlacum*, Archiepisc. Mogunt., *Rupertos*, Seniore aequae ac Iunioris Bauariae duces Comitesque Palatinos, *Rudolphum*, Saxoniae ducem, caeterosque principes, quos omnes recensere nimis longum foret. Coram tali iudicio, ab Imperatore constituto, Fridericus Burggrauus ad dicendum surrexit actionemque contra Ciues Norimbergenses exorsus est. Singula actionis capita in Instrumento, super ea confecto, sunt enarrata atque exceptiones, a

Norimbergensibus reis, Burggrauio auctori, oppositae, singulis sunt adiunctae. Et litteras feudales, quos ALBERTVS I. Imperator anno 1300. in Renouatione Inuestiturae Burggrauio Friderico IV. dedit, quasque in hac lite filius eius, ad intentionem suam probandam, produxit, Instrumento laudato insertas habemus. Nimis temerarie auctor aduersarius de Burggrauii intentione affirmat, eam fuisse male fundatam atque veritate destitutam. Cui volupe est totius controuersiae seriem nexumque perspicere, is statim sibi persuadebit, id potius de Norimbergensium exceptionibus valere, quod auctor adu. de Burggrauii actione enunciare non dubitauit. En quintum disceptationis articulum: „Item er, (der Burggraw) klagt auch, das eine jedliche Schmitten in der Stat geben solt, der Herrschaft alle Jar zwölf Pfenning und jetzliche Hoffstat in St. Laurenzen Pfarr ein Schnitter. Des antworten die Burger also, das sie nit gehört, das einich Schmitten in St. Sebalds Pfarr je ichts geben hett, vnd het auch inn Laurenzen Pfarr keinen Schnitter gehabt, wol hetten sie gehört, das in St. Laurenzen Pfarr, je die Hoffrait alle Jar zwuen Heller geben hett, vnd in derselben Pfarr jede kleine Schmitte vier Heller, vnd eine grose Schmitte einen Schilling Haller.“ Contenderunt itaque Norici, non esse Burggrauii, a fabricis, in parochia Sebaldina fitis, annuatim exigere solidum. Quo vero iure quauae potius iniuria, laudati Diplomatis verba indicant, quae et Rudolphinis Diplomatibus de anno 1273. et 1281. insunt quaeque aperte declarant, Burggrauio ius competere ab vnaquaque fabrica in Nurnberg annuum tollendi censum. *Di-etoque Burggrauio, inquit Diploma, quaeque fabrica in Nurnberg soluet vnum solidum annuatim.* Idem valet de messore, quem Ciues ex parochia Laurentiana Burggrauio denegarunt. Diploma pp), quod Burggrauius produxit, nec non anti-

pp) Est varietas lectionis in Diplomate. Alii de quolibet tempore

antiquiora Rudolphina Diplomata, indistincte loquuntur: *de qualibet* (sc. area) *tempore messis unum messorem*. Quae itaque obseruantia, qui iustus praescriptionis titulus Noricis, contra clarum Documentorum sensum, inferuire poterat? Ast nolumus singula disceptationis membra, eodem acribiae studio, perferutari. Exitus causae optime, ni fallor, declarauit, quo pondere fuerint istae de tertia fera, de tertia arbore etc. Norimbergensium exceptiones. Quilibet, praeoccupata mente non abreptus, ex laudato Instrumento de earum insufficientia sufficienter se conuincere potest. Pergamus itaque in enarranda litis historia atque ex ista lectionem informabimus, quo modo de Castro Imperiali inter Burggrauium atque Ciuitatem fuerit disceptatum. Post praelectum nempe atque a Noricis Reis agnitum Albertinum Documentum, Norici, sibi ipsis prospicientes, a iudicibus petierunt, ne forestale officium, Burggrauio in Diplomate concessum, ultra limites Parochiae Sebaldinae, in Ecclesiam Laurentianam extenderetur. Quibus peractis Castrum ipsum Imperiale in controuersiam venit. Verba, quae huc spectant, sic se habent: „Item auch klagt der Burggrawe vnter andern Klagen, Er were des Reichs Burggrawe, vnd heisse davon ein Burggraf von Nürnberg, das er des Reichs Burg ob Nürnberg solt einnehmen, wann ein Kaiser abgieng, vnd solt der pflegen, vnd auch inne haben, bis an ein künftiges Reich. Das verantworteten die Burger also: die Burg vnd die Stat zu Nürnberg gebürt zu einander, vnd weren des Reichs, vnd hett auch die Stat das also herbracht von Alter, vnd hett auch des gut Vrkund, also wer des Reichs Pfleger wer auf der Burg, der solt den Burgern solch Sicherheit thun, wann ein Reich abgieng, das der Pfleger die Burg einantworten solt, den Burgern, vnd die solten sie dann inn halten, bis an ein künftiges Reich, vnd sie weisten auch desselben
der

pore legunt, alii *de qualibet tempore*, quae posterior lectio mihi cum auctore magis placet. Ra-

tionem forte reddam in operis continuatione.

der Stat Vrkuñth, von Kaiſern und Königen, von Kaiſer Hainrich, Kaiſer Ludwig, und von Kaiſer Carl, und do hett der Burggrafe keinen Brief über dieſelben Burg. „ Non opus eſt vt hiſce Diplomatiſibus, a Norimbergeniſibus Reſ excitatis, adhuc immoremur. Quae ſupra ex voto et relatione a nobis ſunt excerpta, abunde docent, quo modo ſint intelligenda. Sane admodum peruerſe tunc temporis a Noricis laudabantur. Nihil in iis ineſt quod Burggrauis poſſit praeiudicium afferre, et aſſertum temerarium, nullo Burggrauiorum de Caſtro Imperiali vñquam fuiſſe inueſtitum, ſecundum ea, quae ſupra hac de re probauimus, viteriori refutatione amplius non eget. Norici, ſitem ſemper generaliter negatiue conteſtantes, alia omnia in Burggrauii iniuriam dicere potuiſſent! Aſt Burggrauis per Diploma probauit, quae probanda erant, hancque ob cauſſam punctum eiſusmodi irreleuans in ſententia, a iudicibus lata, plane fuit omiſſum. Sed haec obiter! ſequuntur actorum verba, quibus ſibi mirifice placet auctor adu. quibusque contendere nititur, Burggrauum cauſſa cecidiſſe. „Vñd alſo theilten die obgenandten Fürſten alle, das die Briefe, die die Stat hette, Kraft ſolten haben, und daß ſie auch darbey bleiben ſolten.„ Admodum callide aduerſarius auctor laudata verba pro ipſa definitiua iudicum ſententia poſuit atque iactauit. Aſt ſententia iudicum definitiua per illa ipſa non fuit pronuntiata. Viam ſibi pararunt iudices ad ſententiam ipſam ferendam idque innuere voluerunt, quod litterae a ciuitate productae, qualiscunque ceteroquin vis illis ineſt atque efficacia, nihil faciant ad rem ipſam immutandam. Quem verborum ſenſum ſequentia actorum verba tam aperte ob oculos ponunt, vt nil ſit ſupra. Darnach, ſic ſtatim poſt in ipſis actis legitur, machten die Churfürſten zwen Brief, und gaben der einen dem Burggraven, und den andern der Stat, der ſtund je einer als der ander, von Wort zu Worten gleich alſo: Wir von Gottes Gnaden Gerlach et rel. In tota ſententia de Caſtro Imperiali altum eſt ſilentium. Immo tantum abſuit vt Norimbergeniſibus conſilium, de Caſtro Imperiali

periali susceptum, ex voto flueret, vt potius post publica tam sententiam conquererentur, ea, quae ipsi de Castro Imperiali moliti fuerant, in sententia ipsa fuisse omissa. En verba ipsa: „*Vnd da man nun die Brief verbörte, da lautnereten* (i. q. *lautmurreten* mullitabant feu, vt aliis placet, *lurerten* appellabant) *die Burger gegen den Churfürsten vnd anderr Fürsten, dass der vorgehandt Articul von der Burg, in den Briefen nicht geschriben stunde. Das sprachen die Churfürsten, der Kaiser wolt nit bengen,* (i. e. *verbengen* concludere, *essari*) *dass man das den Burgern verschrieb, sie sollten sich lassen genügen, an den guten Briefen, die sie darüber betten,*„ i. e. litterae a vobis exhibitae iura tribuunt, quibus iudices nolunt derogari; ast nefas foret, vltcrius progredi idque ex illis euincere, quod Burggrauiorum iura in Castrum Imperiale sint euerfa penitusque sublata. Quae cum ita sint, spero atque confido, eam recte se habere, quam modo ad auctoris dubitationes dedi responsonem. Firmatur explicatio, a nobis explanata, ex tota disceptationis historia de anno 1362. atque eximius verborum interpretationi robur additur, ex confirmatione Caroli IV. quae sententiam, ab iudicio Principum latam, secuta est illamque ratam habet. Exstat in B. LVNGII Comicia T. II. p. 183. Valeant ergo aduersariorum obiectiones, quae nimis astute, contra iustas interpretandi regulas, loco motae atque bonae Burggrauiorum causae oppositae sunt. Firma maneant atque inconcussa, quae supra praestruximus. Fuit Castrum Imperiale Burggrauiorum residentia; licet non negauerim, partem huius Castri, ab Imperatoribus, si quidem Norimbergae fuerint, inhabitatam, in sensu specialissimo Imperiale Castrum fuisse nominatum. Fuit Castrum Imperiale in Rudolphina inuestitura comprehensum atque nulla calumnia Burggrauis iura territorialia eripere poterat, quae cum dicto Castro coniuncta erant. Quod vero intuitu Castri Imperialis variis artificijs prospere succedere non poterat, successit tandem anno 1427. intercedente iusto Emtionis Venditionis titulo, quo Burggrauis

gravius Fridericus VI. cum consensu eorum, quorum interrat, Imperiali Castro se abdicavit, idque in Norimbergensium manus tradidit. At enim vero quum et in hoc habeamus auctorem Norimbergensem dissentientem, reliquum est, ut tertiam supra excitatam quaestionem: *quodnam Castrum Civitati Norimbergensi anno 1427. fuerit venditum?* eruamus. Auctor, regulis artis architectonicae adhibitis, rem ita exposuit, ut, praecunte Roedero l. c. p. 10. contendat, domum de Leiningen, praefectum urbis Laufensis Palatinum, Burggravorum Castrum combussisse, Burggravios vero bustum, cuius postea in locum 1494. granarium fuit exstructum, cum turribus, muris aedificisque et areis anno 1427. Civitati Norimbergensi accepto pretio tradidisse. Ingenue quidem fateor, mihi curtam esse suppellestem in rebus ad Architecturam spectantibus. Interim satis superque perspectam habeo, aedificia, vetustate temporis collapsa, resciri posse atque post refectionem aliam induere formam. Quis sibi nunc persuadeat, Castrum Imperiale omni renouatione atque restauratione potuisse carere? Ast quoque post refectionem idem aedificium manebat atque secundum vulgarem loquendi usum (vt a Metaphysicorum rigore in praesenti abstineamus) antiquum Castrum Imperialis nomen retinebat. Quam ob causam supernacaneum fore duco, ex Architectura, tamquam lubrica hac de re diiudicandi norma, praesidia quaerere. Malo historiam ipsam, quae potiora huius rei documenta suppeditat nosque rectius instruit, in subsidium vocare. Ex veterum temporum annalibus sumus edocti, Christophorum a Leiningen, qui Palatini Principis iussu, Laufae oppido praeerat, ex concepto erga Fridericum Burggravium et Brandenburgicum Electorem odio 1420. Castrum illius exussisse. Anno 1427. quo Emtionis Venditionis iure Norimbergenses Castrum compotes reddebantur, haecce Burggravorum arx nondum fuit restaurata. Pretium, quod Norici Friderico Burggrauio numerarunt, erat pecunia 180000 florenorum Rhena-

Rhenanorum. Quis igitur credat Noricos tam ingentem, quid quod pro ratione illius temporis immensam pecuniam, pro mero busto, Burggrauio pependisse? Deinde, quod caput rei est, ipsum Emptionis Venditionis Instrumentum, de Castro confectum, aperte turrium, murorum, aedificiorum, arrearum etc. mentionem facit. *Unser Burg, ob der Statt zu Nürnberg mit Thürnen, allen Gemäwren, Gebäwen vnd Hofraiten, vnd mit irem Begriff, inwendig vnt außwendig gegen der Statt Nürnberg, vnd auch gegen Velde, die Freybung die auf derselben Burg ist, die Psegruiss vnd Beschließung der Porten bei derselben Burge, die Bebauung vnd Hofrait dabey genant desß von Brauneck Bebauung, das Ampt vnd Gericht auf derselben Burg et rel.*, Numme haec ad merum quadrant bustum? Minime Gentium! Prono inde fluit alueo, quod auctoris sententiae palam repugnat, Castrum nimirum Imperiale cum iuribus quibusdam particularibus, in laudato E. V. Instrumento sigillatim expositis, Norimbergenfibus venum datum fuisse. Quo vero modo iura Burggrauii territorialia, haec in venditione, fuerint excepta, iam suprademonstrauit. Sed satis eheu! fortasse nimium satis, circa castrum Imperiale, ab auctore Aduersario Burggrauii nostris speciosius quam verius ablatum, versatus sum. Vellem vt statim ad alia argumenta, quae ex Chartis Ludovici, Imperii Vicarii de anno 1267., Conradini de eodem anno atque ex aliis, aeuo Rudolphino recentioribus e. g. ex diplomate Caroli IV. de anno 1363. nec non ex tota rerum a Burggrauis ante annum 1273. gestarum serie, deprompta sunt, progredi atque tali modo thesin, quam mihi defendendam sumsi, apagogice (vt cum Logicis loquar) stabilire possem. Ast cancellos, Dissertationi praescriptos iam sumus transgressi. Pedem figamus eaque, quae adhuc de temporibus, Rudolphina Inuestitura antiquioribus, dicenda forent nec non ipsam Diplomatis Rudolphini enodationem vltioribus Dissertationis sectionibus referemus, necesse est.

MANTISSA DOCUMENTORVM.

A.
Conradus Dei gracia Romanorum in Regem Electus semper Augustus Ierusalem et Siciliae Rex tenore presencium notum esse volumus universis, quod nos supplicationibus *Friderici Burgravi* de *Nurnberg* ejusque vxoris charissime *neptis nostre* favorabiliter inclinati, tam ipsis, quam suis *pueris* procreatis ab eis, vel etiam procreandis; *castrum Crusen* cum omnibus suis pertinenciis *in rectum feudum* duximus concedendum. Ad cujus rei memoriam presens scriptum sigilli munimine duximus roborandum. Datum apud *Munchen*, Anno Domini incarnationis 1251. Mense Octobri, decima indictione.

B.
In Nomine Domini Amen. *Ludewicus* Dei gratia Comes Palatinus Rheni, Dux Bawarie. Cum *vacante Imperio* Rom. omnes feudorum collaciones sive ordinaciones jure dignitatis officii nostri, quod ab Imperio tenemus, *ad nos pertinent indifferent.* Nos attendentes fidem et devocionem, nec non servicia, que Nobilis vir *Fridericus Burgravius* de *Nurenberch* Romano Imperio impendit haecenus et adhuc impendere potest. Si sine herede masculino decesserit ad *infanciam*

stanciam precum suarum, Dominam *Mariam* filiam suam,
coniugem Nobilis viri *Ludovicj* Com. de *Otingen* Junioris et
 heredes, qui ab ea fuerint procreati, tam *Burggraviatu*,
 quam omnibus aliis feodis, que dictus *Fridericus* *Bvrgra-*
vius ab imperio Rom. tenet, opido *Svante*, dicto, cum
 suis pertinentiis excepto, nomine Imperii infeodavimus et
 esse volumus infeodatam. hujus rei testes, sunt carissimus
Avunculüs noster, *Chunradus* secundus, *Jerusalem* et *Sy-*
cilie Rex, *Dux* *Swevie*, *Lodewicus* senior Comes de
Otingen, *bainricus* Comes de *Chafel*, Dominus *Vlricus* de
Wartperch *hermannus* de *bornheim* & h. filius ejusdem
Wolframms *Aduocatus* eius de *Dornberch* *herdegenus* de
grindelach et alii quam plures. Et ne super premissis
 aliquod in posterum possit dubium suboriri. Presentes lit-
 teras conferibi fecimus et nostri Sigillj karactere roborari.
 Actum et datum in *chadolf burch* Anno Domini Mo.
 CCo. LXVII. Quarto die exeunte Majo. Indictione Decima.

C.

Rudolfus Dei gratia Romanorum Rex semper Augu-
 stus. Universis presentem paginam iuspecturis salutem et
 credere subnotatis. Regalis preeminentie requirit honestas,
 ut singulos et universos devote nobis et fideliter famulan-
 tes condignis debeamus premiorum retributionibus preve-
 nire, ut ipse remunerationis ceteri ad nostra et imperii
 obsequia confidentius animentur. Notum igitur esse volu-
 mus et presentibus publice protestamur, quod nos adver-
 tentes devotionem et fidelitatem dilecti nobis *Friderici*,
Burggravi de *Nvrenberch*, vniuersa bona infra scripta;
 videlicet *Comiciam* *Buregravi* in *Nvrenberch*, *Castrum*
 O quod

quod tenet ibidem, custodiam porte site prope idem Castrum, Iudicium provinciale in Nurenberch, cui etiam vice Imperatoris omne iudicium iudicans presidebit. Officialis eiusdem Buregravii vna cum Sculteto nostro in Civitate Nurenberch iudicio presidebit. Et quicquid emolumenti de ipso iudicio vel per homicidium vel quemcumque casum alium provenerit, idem officialis duas partes ejusdem victus per se tollet, dictoque Buregrauio queque fabrica in Norenberch solvet unum solidum annuatim, censusque tollet ab omnibus areis ab altera parte pontis, et de quolibet tempore messis unum messorum, terciam feram, terciam arborem de foresto, ac omnia ligna jacencia in eodem. Officium de foresto ab ista parte pontis cum suis attinenciis, Villani Werde, Villam Buch, opidum Swant, Castrum Chrusfen, Advocaciam cenobii in Steina, decem libras denariorum de officio Sculteti in Nurenberch, et decem libras de theloneo ibidem, cum reliquis feodis, que idem et sui progenitores a nostris antecessoribus ante habuisse dinoscuntur, titulo feodali concessimus in feodum, non solum sibi, sed etiam ex liberalitate et gratia speciali Marie filie sue, vxori Lodwici iunioris, Com. de Otinga, et ceteris filiabus eiusdem Buregravij, sic tamen, si eandem Mariam liberos, siue masculini siue feminini sexus habere contingat, et decedere ipsum Buregraviium sine liberis virilis sexus, quod eadem feoda remaneant apud Mariam et liberos suos, exclusis ceteris filiabus Buregravij memorati. Sed si ipsa Maria liberos non habuerit, dicta feoda ad reliquas filias Buregravij ipso mortuo devolventur. Si vero dictum Buregraviium temporis processu filium habere contigerit vel filios, volumus,

lunus, quod cessante gracia facta suis filialibus, filius;
vel filii sui succedant in vniuersum Jus, quod dictus Bur-
gravius pater eorundem habuit in feodis memoratis. Ad
majorem itaque observanciam premissorum et roboris fir-
mitatem scripta presencia nostri sigilli Karactere iussimus
roborari. Datum Aquisgrani Anno Domini M. CC.

LXXIII. Kalend. Novembr. Indictione
tercia.

XXIII

In nomine domini Amen
 Nos Hermannus comes palatinus
 Rhodaniensis etc. etc.
 etc.

ULB Halle
007 368 429

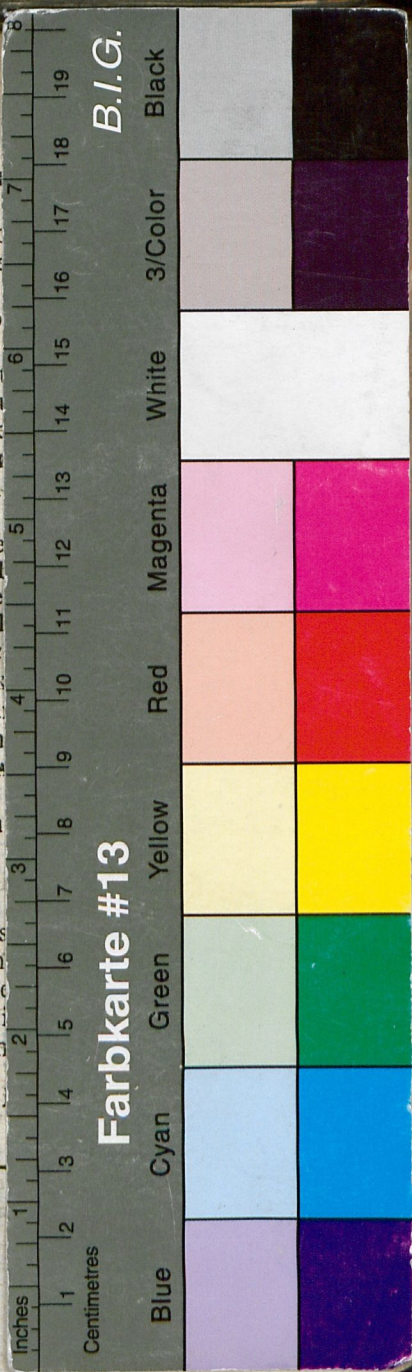
3

v. 78

4

1773, 26

14

M. IOANNIS GEORGII ZENKER
DE
PRINCIPALI BV RGGRAVIORVM
NORIMBERGENSIVM
DIGNITATE
EORVMQVE
TERRITORIO
ANTE RVDOLPHINAM INVESTITVRAM
DE ANNO MCCLXXXIII.
COMMENTATIO SECVNDA.

P. 103

ERLANGAE
APVD IOANNEM IACOBVM PALM. cLp Id cCLXXXIv.

